

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

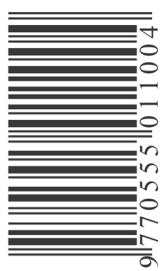
Излази 1. и 15. у месецу

Број 1082 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. април 2012.

ISSN 0555-0114

Христос вакрсе!

**Српска Православна Црква
својој духовној деци
о Васкрсу 2012. године**

ИРИНЕЈ

по милости Божијој православни Архиепископ пећки, митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, са свим архијерејима Српске Православне Цркве – свештенству, монаштву и свима синовима и кћерима наше свете Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса Христа, и Духа Светога, уз радосни васкршњи поздрав вечне истине, наде и љубави:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

*Ово је дан који створи Господ,
обрадујмо се и узвеселимо се у њему!
(Пс 117,24)*

Васкрсење Христа и Спаситеља нашег је, браћо и сестре и сва наша духовна део широм васељене, „Празник над празницима, и Славље над слављима“ – Чудо над свим чудима и Дар над свим даровима, који је Свемогући Бог, у Својој неизмерној милости и љубави, даровао роду људском. У овом Дару се налазе сви дарови; у овом Благослову сви благослови – како овде на земљи, тако и на небесима (ср. Еф 1,3).

Васељена је озарена лучом светlostи Божје истине, а човечанство је испуњено великим радошћу, као највећим благом коју нам са неба шаље Божје Провиђење.

Оно што су древни пророци и Богом надахнути људи пре много хиљада година пророковали, и изабраном народу Божјем саопштили, дододило се јавно, величанствено и славно пред лицем многобројних сведока и очевидаца (ср. 1. Кор 15,4–8).

„Васкрсни, Господе, суди земљу!“ (Пс 82,8) – записао је Пророк Божји; а ми, ево после толико векова, певамо ту исту песму, знајући да се она управо односи на Христово Васкрсење.

Васкрсење потврђује да је човек створен за вечност, за бесмртност, а не за пролазност.

Свети Апостоли, видевши Његов празан гроб, посведочили су својим животом оно што су чули, видели и рукама својим опипали (ср. 1. Јн 1,1), радосно и неустрашиво објављујући Христово Васкрсење људима Јерусалима и Палестине (ср. Дап 4,20). И они су, са Женама Мироносицама, били први весници да је Спаситељ света, Својом голготском жртвом и Својим славним васкрсењем, отворио роду људском врата Царства Божјег „у којем се милост и истина сретоше, а правда и мир полубише“ (Пс 85,11).

Васкрсење Христово није радост дата од овога света. Извор те радости је у доброти и љубави Божјој; и она носи печат вечности. Њено постојање и њено трајање не зависи од воље и власти људи, већ од свемогуће воље и силе Божје. Стога је Спаситељ и рекао ученицима Својим да ову радост нико неће узети од њих (ср. Јн 16,22).

Својим славним васкрсењем Спаситељ нам је даровао живот вечни (ср. Рим 6,23) и радост вечнога живота, јер је „Христос устао из мртвих, те постаде првенац оних који су умрли“ (1. Кор 15,20) – радост, јер је жртва за наше спасење принета на Крсту, и ми смо на слободу позвани (ср. Гал 5,13); радост, јер смо Пречистом Крвљу Спаситеља нашег очишћени од прародитељског греха (ср. 1. Јн 1,7); радост, јер кроз Васкрслог Христа улазимо, руковођени Духом Светим, „у радост Господара својега“ (Мт 25,21).

Васкрсењем Христовим извршила се тајна искупљења рода људског од греха и смрти. Ова нова Пасха Господња открива нам истину да смо прешли из смрти у живот (ср. Јн 5,24); и да Христос остаје са нама у све дане до свршетка века (ср. Мт 28,20).

Кад знамо да је Господ са нама и у нама, треба Њему и да се обратимо, Њему своју тугу и муку да исповедимо. Он ће нас утешити, ојачати и кроз овоземаљски живот водити. Чувајмо тај Божји дар у себи и пазимо, део наша духовна, да Господа не увредимо каквим грехом.

Из љубави према Њему, не допустимо да нас упрљају наши греси. Кад нас непријатељ нападне, попут Апостола Петра, завапимо: „Господе, спаси ме!“ (Мт 14,30).

Разуме се, у животу ћемо доживети многе невоље, неправде и жалости. Али знајмо да Господ – уколико смо са Њим – и највећу жалост претвара у радост, јер је рекао Својим ученицима и Апостолима: „У свету ћете имати жалост; али не бојте се, Ја сам победио свет“ (Јн 16,33).

Богочовек је и сâm за живота доживео много жалости, патњи и страдања. На Велики петак десио се највећи и најстрашнији обрачун у свеопштој историјској борби између добра и зла, између истине и неистине, између живота и смрти.

Најтајанственије питање које поставља сваки човек, а које је још пре неколико хиљада година поставио Праведни Јов, гласи: „Кад умре човек, хоће ли оживети?“ (Јов 14,14). Пред овим вечним питањем и највећи умови света сагињу главе и Ѯуте. А ми Хришћани знамо смишао нашег живота, и имамо нашу наду – а наша нада је у Васкрслом Господу. „Ја сам васкрсење и живот; који верује у Мене ако и умре живеће“ – рекао је Спаситељ света (Јн 11,25).

Негде је записано да човек почиње да умире истог дана када се и роди. Али почиње да истога дана васкрсава за живот вечни када прима Христа као свога Спаситеља и Господа, то јест, када почне живети животом по Христу.

Да бисмо јеванђелски живели, драга браћо и сестре, потребно је да се наоружамо свеоружјем Божјим, да се обучемо у оклоп правде (ср. Еф 6,13–14); а поврх свега тога, да се обучемо у љубав, која је свеза савршенства (ср. Кол 3,14).

„Ово вам заповедам“ – каже Благи Христос – „да љубите једни друге“ (Јн 15,17); „По томе ће сви познати да сте Моји ученици ако будете имали љубав међу собом“ (Јн 13,35); „Од ове љубави нико нема веће, да ко живот свој положи за пријатеље своје“ (Јн. 15,13); „Као што Отац љуби Мене, и Ја љубим вас; останите у љубави Мојој“ (Јн. 15,9).

Ето какву нам је заповест оставил Христос. Ни један законодавац, ни један мудрац овога света, није могао измислити савршенији и благотворнији закон: јасан, једноставан, користан и свуда применљив. Овај закон је основ живота, тамо где нема љубави влада мржња, зло, порок, грех, хаос, завист, злоба, освета, уништење живота.

Овај Христов закон је свакоме достижен: ученом и неученом, богатом и сиромашном, здравом и болесном, силном и немоћном, генију и неписменом, старом и младом.

Својим славним Васкрсењем Спаситељ је, у исто време, открио и непоколебивост и животворност Своје Свете Цркве на земљи, у којој живи и дела Дух Свети. Она је живи организам Бога и Спаса нашега, Који се лично пројављује у Светој Литургији кроз Свету тајну Причешћа, јер Црквом управља и руководи Дух Свети, а не дух овога света.

Сви ми крштени и просвећени Духом Истине постали смо чланови Цркве Христове.

Зато, сваки од нас силом вере дане нам од Бо-

га, може да каже: „Све могу у Христу, Који ми моћ даје“ (Фил. 4,13), непрестано питајући: какав сам ја члан Цркве Христове? Да ли сам послушан својој Цркви која ме учи добру, честитости, светости и племенитости; учи и мене и децу моју?

Својим Васкрсењем Христос сједињује с нама наше миле и драге, живе и преминуле у Православној вери. Њиме знамо и осећамо да су они са нама и ми са њима спојени нераскидивим везама у вечној љубави Божјој.

Овај велики дан, свети дан, дан Васкрсења Господа нашега Исуса Христа, својим значењем, својом поруком и поуком обавезује све нас да своју веру православну чувамо и правилно је исповедамо. Обавезује нас да изнад свега – у сваком човеку, и у себи самима – чувамо људско достојанство. Јер је Син Божји узео на Себе греше свега света, пострадао и васкрсао, да би све људе учинио синовима Божјим (ср. Еф 1,5).

Овај Празник нам налаже да свој живот проводимо у пуном осећању одговорности. Дужности које обављамо – било да смо у дому, у пољу, у фабрици за машином, као учитељи и васпитачи, као свештенослужитељи и проповедници Истине, као државници и чланице овога народа, да их обављамо ваљано и одговорно. Увек у име Бога Који нас је задужио да љубављу и жртвом искупљујемо време свога живота, при том чувајући се да нико због нас не заплаче и не буде жа-

лостан. Благодарећи Вакрслом Господу, свака невино проливена суза човечја сачувана је у недрима Богочовека.

Стога, децо наша духовна, чувајте у љубави тајну живота коју је установио и осветио Сâm Бог. Ово ради благостања и угледа нашега, ради наше деце – највећега блага, због којих живите и радите. Искрена верност и узајамно праштање да не изостане.

Поштујте и чувајте светинју хришћанскога брака, јер је она основ узвишене, здраве и честите породице. Чедоморство, највећи злочин овога века, као куга се шири у нашем народу. Страшно је и помислiti да пола милиона нерођене деце сваке године бива лишенено живота, не угледавши светлост света. Супружници, имајте на уму речи Господње: „Не убиј; јер ко убије, биће крив суду“ (Мт 5,21).

Поздрављамо наше мајке, које љубављу даноноћно бдију над колевкама своје деце, на овај велики дан радости и живота. Поздрављамо болесне, презрене, понижене и утамничене; поздрављамо све трудољубиве и раднике, путнике и намернике; учитеље и оне који се уче; поздрављамо ктиторе и приложнике, неимаре и задужбинаре. За прогнане и изгнане са својих огњишта са вером и надом молимо се, да Бог обрише сваку сузу са лица њихових (ср. Отк 7,17). Непрестано се молимо Вакрслом Христу за нашу браћу и сестре на Косову и Метохији. Молимо их да никада не клону духом и да остану верни својој Православној вери на свом и нашем прадедовском огњишту.

Износећи пред вас, драга браћо и сестре, значај Светог Вакрсења Христовог за васцело човечанства, у очинској љубави, молимо вас да здраво и трезвено пазите на догађаје и време у коме живимо. Разликујмо добро од зла, привремено од вечног, непропадљиво од пропадљивог.

Молимо се Вакрслом Господу да Његово Вакрсење доживимо као своје сопствено вакрсење и избављење од духовних и моралних болести и искушења сваке врсте!

Нека све вас у Отаџбини, вас у расејању као и све људе добре воље, обасјају светли зраци Христовог Вакрсења.

„Не бојте се, Ја сам победио свет. Ја сам вакрсење и живот, и сваки који вјерује у Мене, ако и умре, живјеће“, сведочи нама за наук Вакрсли Господ.

**ХРИСТОС ВАСКРСЕ!
ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!**

Дано у Патријаршији српској у Београду, о Вакрсу 2012.

Ваши молитвеници пред Вакрслим Господом:

**АРХИЕПИСКОП ПЕЋКИ,
МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ
И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
ИРИНЕЈ**

Митрополит загребачко-љубљански **ЈОВАН**

Митрополит црногорско-приморски
АМФИЛОХИЈЕ

Митрополит дабробосански **НИКОЛАЈ**

Епископ шабачки **ЛАВРЕНТИЈЕ**

Епископ зворничко-тузлански **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ сремски **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ бањалучки **ЈЕФРЕМ**

Епископ будимски **ЛУКИЈАН**

Епископ канадски **ГЕОРГИЈЕ**

Епископ банатски **НИКАНОР**

Епископ новограчаничко-средњезападноамерички **ЛОНГИН**

Епископ источноамерички **МИТРОФАН**

Епископ жички **ХРИЗОСТОМ**

Епископ бачки **ИРИНЕЈ**

Епископ британско-скандинавски **ДОСИТЕЈ**

Епископ бихаћко-петровачки **ХРИЗОСТОМ**

Епископ осечко-пољски и барањски **ЛУКИЈАН**

Епископ средњевропски **КОНСТАНТИН**

Епископ западноевропски **ЛУКА**

Епископ тимочки **ЈУСТИН**

Епископ врањски **ПАХОМИЈЕ**

Епископ шумадијски **ЈОВАН**

Епископ славонски **САВА**

Епископ браничевски **ИГЊАТИЈЕ**

Епископ милешевски **ФИЛАРЕТ**

Епископ далматински **ФОТИЈЕ**

Епископ будимљанско-никшићки **ЈОАНИКИЈЕ**

Епископ захумско-херцеговачки **ГРИГОРИЈЕ**

Епископ ваљевски **МИЛУТИН**

Епископ рашко-призренски **ТЕОДОСИЈЕ**

Епископ нишки **ЈОВАН**

Епископ западноамерички **МАКСИМ**

Епископ горњокарловачки **ГЕРАСИМ**

Епископ аустралијско-новозеландски **ИРИНЕЈ**

Епископ крушевачки **ДАВИД**

Епископ умировљени захумско-херцеговачки **АТАНАСИЈЕ**

Викарни Епископ хвостански **АТАНАСИЈЕ**

Викарни Епископ јегарски **ПОРФИРИЈЕ**

Викарни Епископ моравички **АНТОНИЈЕ**

Викарни Епископ липљански **ЈОВАН**

Викарни Епископ ремезијански **АНДРЕЈ**

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА:

Архиепископ охридски и Митрополит скопски
ЈОВАН

Епископ полошко-кумановски **ЈОАКИМ**

Епископ брегалнички и мјестобљуститељ

Епархије битољске **МАРКО**

Викарни Епископ стобијски **ДАВИД**

Званичне посете

Патријарх
Српски и грчки
министар пољопривреде

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 30. марта 2012. г. у Српској Патријаршији у Београду г. Костаса Скандалиса, грчког министра пољопривредног развоја и прехране, са сарадницима. Пријему су присуствовали Пресвећени Епископ римезијански Г. Андреј, викар Патријарха Српског, и г. Димостенис Стоидис, амбасадор Грчке у Београду.

Васкршњи сајам

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј отворио је 27. марта 2012. г. у Београду, Васкршњи сајам, чији је организатор Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке. Беседећи на отварању Патријарх Српски је између осталог рекао да су људи који су учествовали у организацији овог Сајма, деца радости које је родио Господ својом благодаћу. Његова Светост је поздравио издаваче и све оне који су се трудали да мисаоним или златоткним стваралаштвом допринесу овој великој духовно-културолошкој манифестацији, под окриљем Цркве која, поред своје светотајинске делатности, жели да омогући слободан проток духовне, културне и стваралачке мисли.

У Патријаршијској капели

Патријарх Српски служио је 29. марта 2012. г. Свету Архијерејску Литургију Прећеосвећених Дарова у капели Светог Симеона Мироточивог у Српској Патријаршији у Београду. Богослужењу су присуствовали Његово Високо-преосвещенство Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Преосвећена Господа Епископи: сремски Василије, будимљанско-никшићки Јоаникије, викарни хвостански Атанасије и викарни римезијански Андреј.

У Цркви Св. Симеона Мироточивог

Патријарх српски Г. Иринеј служио је 1. априла 2012. године, Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Симеона Мироточивог на Новом Београду.

Са благословом Патријарха. Иринеја редовна богослужења у Храму Светог Симеона Мироточивог у новобеоградском блоку 26 (између палате Србија и Београдске арене), започела су на Бадњи дан 2010. године. Свештенничко братство храма празницима и недељом служи Свету Литургију са почетком у 9 часова, свакодневно јутрење у 8,30 часова, а вечерње у 17 часова. Петокуполни Храм Светога Симеона Мироточивог на Новом Београду површине је од око пет стотина квадратних метара. Када буде потпуно завршен биће једна од најлепших београдских богомоља. Темеље овог храма освештао је 2007. године блаженопочивши Патријарх Павле.

Исповест свештенства

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је, 4. априла 2012. г. Свету Архијерејску Литургију Прећеосвећених Дарова у Цркви Свете Тројице у Заклопачи. Овом приликом је обављена исповест свештенства Архијерејског намесништва врачарско-грочанског.

Епархијски савет АЕМ-а

Патријарх Српски је председавао 5. априла 2012. г. Епархијским саветом Архиепископије београдско-карловачке на коме су разматрана најважнија питања везана за живот наше Свете Цркве у српској престоници. Президент Мирољуб Чолаковић, секретар Епархијског управног одбора, изнео је завршни рачун за прошлу и буџет за ову годину, који су једногласно усвојени.

Крсна слава Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја – Лазаревдан

П оводом крсне славе, на Лазаревдан, у суботу 7. априла 2012. године, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму у Београду уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа шабачког Г. Лаврентија и викарног Епископа ремезијанског Г. Андреја, као и десет презвитера и пет ђакона, а у присуству већег броја верних и представника државних институција.

На Светој Архијерејској Литургији врло поучну беседу одржао је Његово Преосвештенство викарни Епископ ремезијански Андреј, који је врло сличковито изнео значај празновања Васкрсења Лазаревог, као и значај празника – Благовести – а који се ове године прослављају заједно, истога дана.

После Свете Литургије у Двору Српске Патријаршије, Његово Преосвештенство Епископ шабачки Г. Лаврентије обавио је чин резања славског колача и пожелео домаћину славе, Његовој Светости Патријарху Иринеју, да му Господ подари здравље, снаге и мудрости да у овим тешким временима, обремењеним многим искушењима, успешно води брод Српске Цркве.

Овом свечаном чину као и пријему присуствовале су многе угледне званице међу којима и Престолонаследник принц Александар Карађорђевић, амбасадор Руске Федерације у Београду г. Александар Конузин и амбасадор Грчке у Београду, г. Димостенис Стоидис.

На крају свечаног ручка у име свих званица срдечно се захвалио домаћину славе, Његовој Светости Патријарху Иринеју, господин Драгомир Карић уз громко „Многаја љета“.

Прошођакон Стеван Рајајић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1082

2
Васкршња посланица

5
Активности Патријарха

6
Крсна слава Његове Светости
Патријарха српског Г. Иринеја –
Лазаревдан
Протојакон Стеван Рајаџић

7
Садржај

8
Хришћански Бог је Бог живих а
не мртвих
*Архиепископија цетињска и Митрополија
црногорско-приморска Амфилохије*

10
Христос васкрсе! Заиста васкрсе!

12
Разговор са протојерејем-ставрофором
др Зораном Крстићем
**Васкрсење Христово
носи поруку да је живот
јачи од смрти**
Славица Лазић

15
Презвитељ Василије Вранић нови
доктор богословских наука
Протојакон др Станимир Сијасовић

16
Саборно крштење у Јоханесбургу
Архимандрит Пантелеймон Јовановић

18
Разговор са мр Милорадом Симићем
**Сопствени језик је
„најсветија народност“**
Марина Марић

20
Преводи Свете Литургије оца
Јустина Поповића (други део)
Прошијереј-ставрофор др В. Вукашиновић

22
Разговор са Виданом Данковићем
**Цркве и манастире учинити
доступним инвалидима**
Славица Лазић

25
Сећање на Олгу Врањкић

26
Разговор са иконописцем Јованом
Атанасковићем
**Црква, породица, уметност –
нераскидива целина!**
Марина Марић

28
Васкршњи сајам
Зорица Зеи

30
Младић у празном гробу (Мк 16,5)
др Предраг Драјашиновић

32
Вера као држање за Невидљивог
Јован Блајојевић

34
Манастирске библиотеке у Византији
Бакон мр Ненад Игризовић

36
Наука против савременика –
савременици против науке
Живорад Јанковић

38
Вести из прошлости

39
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:

Васкршња јаја

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник:
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник:
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник:
Срећко Петровић

Секретар редакције:
Снежана Крутиковић

Фотограф:
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције:
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуодишица 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони: +381 11 50-25-116

Редакција: +381 64 85-88-486

Маркетинг: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786

ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-85-786

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spcr.rs – редакција
preplata@spcr.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилоги
објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.рс

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (49.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ

Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Хришћански Бог је Бог

Христос Вајкрсе!

Ми Хришћани, браћо, про свећени свјетлошћу вјечне Истине и Мудрости, клањамо се Богу живих, а не Богу мртвих, јер вјерујемо у Христа распетога и вакрслога, а кроз Њега и у Њему вјерујемо у опште вакрсење мртвих, тј. у бесмртност човјека и живот вјечни. Зато се молимо, просветљеног ума и срца, ових дана припреме за Христово Вајкрсење: „Боже велики и прослављени, Ти си нас животворном смрћу Христа Твога преселио из трулежности у не-

трулежност; Ти сва наша чула ослободи од умртвљености страстима, поставивши им за доброг управитеља унутрашњи разум; и око наше нека буде далеко од сваког рђавог гледања; слух наш недоступан празним ријечима, а језик - чист од непристојних разговора. Господе, очисти усне наше које Те славе; учини да се руке уздржавају од злих дјела, а да творе само оно што је Теби угодно; утврди благодаћу Твојом све наше удове и разум.“

Такође се молимо Њему „који је тјелом окусио смрт“, да „умртви свако наше тјелесна мудровање“ и да „при-

кује кости наше страху Суда свога страшнога“, знајући да је „страх Божији почетак сваке истинске мудрости“. Свјетлост Христова која просвећује све и сва, освећује и просвећује не само Христовим првим доласком од Рођења до Вајкрсења и Вазнесења, него и Његовим Другим доласком, када ће се јавити знак Сина Човјечијега на небу, када ће проплакати сва племена земаљска (Мт 24, 30) и изаћи на видјело сваки човјек и сва дјела људска. Тај Други долазак је не само пуноћа свега што се збивало у историји него је мјера и провјера човјека и свијета и свега онога што је човјек дјелао и како је дјелао у свом земном животу. Није царство земаљско, живот на земљи и оно што у њему радимо коначна мјера човјекова и човјековог мишљења и начина живљења, човјековог достојанства. Човјек је биће достојно поштовања само ако је вјечно биће, ако се земаљско царство и живот улива у Царство небеско, вјечно и непролазно. Има оно што човјека чини вјечним и бесмртним и оно што разара и унижава његово биће. Призван да буде обиталиште вјечнога Духа, отуђењем од Бога, од своје природе и свог вјечног звања и назначења, он обесмишљује своје биће, постојање и све што чини у крлетци времена и простора. Призвани да поштујемо светињу свог рођења и живота, као и светињу рађања и живота других људи, само је истински поштујемо ако признајемо да је она вјечна и непролазна. Живот се поштује од зачећа до престављења и до у вјечност. Он се уз то поштује и начином живљења, начином употребе богоданских сила (тјелесних и духовних), усаглашеним са природом и са коначним циљем и смислом живота. У наше вријеме, посебно се на два начина обесмишљује људски живот и скрнави његова вјечна светиља. Оба та начина својом злоупотребом непролазне светиље живота скривају у себи самоубилачки и самоуништујући порив човјеков. Они су утолико поразнији за човјечност и вјечни човјеков лик и личност, уколи-

ЖИВИХ а не мртвих

ко то бива озакоњено у савременом људском друштву и заједници, и то у име људских права...

Први начин којим се пориче и обесвећује вјечна светиња живота јесте чедоморство. Оно што је Црква знала и свједочила од памтивјека, а што данас потврђује и наука јесте чињеница да је од самог зачећа човјек- истинско људско биће, и да, убили га у зачећу или петом или деветом мјесецу, или од девет или деведесет година - убијамо истог човјека. Ембрион у материној утроби није праста израслина њеног организма; није исто што и њена пљувачка или неко од излучења њеног тјела: у њему је сав човјек у нуклеуму, са свим својствима која га чине човјеком. Утробно чедоморство, сакrivено под називом абортуса, данас је постало једно од озакоњених права човјека и жене. Закони који у једној доби и узрасту штите људско достојанство, у другој доби, до рођења и послије смрти га укидају, не признају и поништавају. Тако мајке и љекари, материнску утробу, радионицу живота, претварају у мртвачницу, лишавајући новозачето дијете не само права на рођење, него и на вјечни живот. Право које лишава човјека одговорности за право другога на живот, и радост и свјетлост живота, не значи ли оправдање злочина човјекобиства? Никада нећемо заборавити пробуђену савјести доживотно кајање једне мајке, која је у вријеме ратног вихода и биједе, родивши шесторо дјеце - седмо побацила, што је увијек на исповијести покажио понављала. На ријеч свештеника-исповједника, да ће јој Бог опростији јер се покајала, она би са сузама одговарала: И ја вјерјем, оче, да ће ми Бог опрости, али се питам непрестано- да ли ће ми моје дијете опрости? Тако размишља мајка, пробуђена за светињу живота, сагледавајући је у свјетlostи Лица Божијега, која ће је открити и афирмисати при Другом доласку Христа Животодавца.

Проглашење бесловесне похоте за божанство и тиме обоготоврење саможивости и самоуништења, пројављује

се и озакоњује данас више него икад у историји и на један други начин. То је оно што се по видовитом Апостолу народа Павлу догађа људима „залудјелим у својим умовима“, „потамњелог неразумног срца“, који замјењују „славу бесмртног Бога подобијем смртног човјека“; које Бог предаје „у жељама срца њихових у нечистоту, да се бешчасте тјелеса њихова међу њима самима“; – такве „предаје Бог у срамне страсти. Јер и жене њихове претворише природно употребљавање у противприродно, а исто тако и мушкирци оставивши природно употребљавање жена, распалише се жељом својом један на другога, мушкирци са мушкирцима чинећи срам...“ (Рим 1, 21–27). Такви, као ни неправедници, ни блудници, ни идолопоклонци, по истом Апостолу „неће наслиједити Царства Божијега“ (1Кор 5, 9), тј. никад неће сазнати каквим је Бог створио човјека и ради чега га је створио, зашто он постоји на земљи. Содомија као противприродност није само посједочена вјековним библијско-хришћанским искуством и Христовом науком, него и свеукупним религијским искуством човјечанства. Зато Црква Божија, уз свако поштовање људске слободе („све ми је дозвољено, али све не користи; све ми је дозвољено, али не дам да ишта овлада мноме“, (1Кор 5, 12), никад неће и не може прихватити модерне, из антихришћанских центара идеолошке моћи, дириговане параде срама и неприродни начин живљења за „параде поноса“. Бог заиста није створио Адама и Стеву, него Адама и Еву: „И створи Бог човјека по обличју својему, по обличју Божијему створи га; мушки и женски створи их и благослови их Бог, и рече им Бог: рађајте се и множите се, и напуните земљу, и владајте њом...“ (1Мојс 1, 27–28). Црква проповиједа ту етику и држи се тог става управо из најдубљег поштовања сваког људског бића, као непоновљивог створења Божијег, сагледаваног са тачке гледишта вјечности и бесмртности. Једно је сигурно: свако озакоњење „похоте плоти и похоте очију“, тј. пе-

дерасије као моралног начела, неминовно води озакоњењу и педофилије, као и скотолоштва за начин човјековог бесловесног живљења (у Америци већ постоји јак покрет за озакоњење педофилије). Такав тип ероса, потврђује егзистенцијално људско искуство-рађа смрт и ништавило. А управо да би нас ослободио од смрти и ништавила, Христос нас је својом животворном смрћу и Вајсрењем „преселио из трулежности у нетрулежност“. Зато му се и молимо да „сва наша чула ослободије од умртвљености страстима“, нарочито од ове двије горе наведене страсти, „поставивши им за доброг управитеља унутрашњи разум.“

Стојећи у слободи којом нас Христос ослободи, браћо, не дајмо се опет у јарам ропства гријеха, смрти и ништавила ухватити, са надом да ће се и сва творевина ослободити од робовања пропадљивости на слободу славе дјеце Божије (ср. Гал 5, 1; Рим 8, 21); Крсту Христовом се поклонима и Вајсрење Његово прослављајмо, сверадосно се поздрављајући:

**Христос Вајсре!
Вајстину Вајсре!**

*Архијериской цетињски
Митрополитији црногорско-приморски
Амфилохије*

Васкрсење Христово, рад
иконописца Јелене В.
Поповић из Бијељине

Тако је за све богољубиве душе, тј. за праве хришћане, први месец — ксантик, звани април, који је дан Васкрсења, у који се силом Сунца Правде изводи изнутра слава Духа Светога, што покрива и заодева тела светих, она слава коју су имали у душама скривену. Јер, што душа сада има у себи, тада ће се то испољити на телу. Овај је месец, велим, први међу месецима годишњим. Он доноси радост свој твари. Он, раскрављујући земљу, облачи гола дрвета. Он доноси радост свима животињама. Он показује веселост свима. Он је за хришћане први месец ксантик, тј. време васкрсења, у које ће се тела њихова прославити неисказаном светлошћу, која је још од сада у њима скривена, тј. силом Духа, Који ће им тада бити одећа, храна, пиће, весеље, радост, мир, украс, живот вечни. Јер, ће тада за њих Дух Божанства, Кога су се још од сад удостојили примити, постати целокупном лепотом светlosti и небеске красоте ...

Св. Макарије Велики, О нашем васкрсењу

Жене мироносице које су рано ураниле са Маријом, нашле су камен одваљен од гроба и чуле од Анђела: Зашто међу мртвима, као човека, тражите Онога који је у неприступној светlosti? Видите погребне покрове! Трчите и свету објавите да устаде Господ, који је уништио смрт, јер је Син Бога, који спасава род људски.

Триод цвећни – Пентикостар, Васкрс, Ипакој, глас 4.

Крстом дође радост

Христос васкрсе!

Христос Васкрсе из мртвих,
а онима који су у гробови

Светли се, светли се, нови Јерусалиме, јер слава Господња тебе обасја. Ликуј сада и весели се, Сионе, а ти Чиста радуј се, Богородице, Васкрсењу Онога кога си родила.

Пасхални канон, песма 9 (ирмос)

ности ка добром и радосном крају. Тријумф пролећа предображава коначни тријумф козмоса, док сећање на некадашње ослобођење од ропства прераста у очекивање крајње и пуне слободе, а и једно и друго заједно откривају и пројављују човеку коначни смисао свега што постоји.

Све је то била макар по идеји, по својој замисли Пасха у време Христово. Тако постаје јасно зашто се Пасха нашла у самом средишту јеванђелских догађања, зашто је све оно у шта верујемо када кажемо да верујемо у Христа у тој и толикој мери повезано управо са пасхалним данима, зашто све то свој кључ има управо у Пасхи.

Христос је проповедао Царство Божије, управо оно Царство које је пре тога наговештавала, на које је указивала и указује човеку лепота света и природе. Лепота природе, лепота њенога пролећа јесте симбол и обећање те крајње и коначне Лепоте. Христос је проповедао Царство Божије за којим чезне и ка коме стреми човек у историји. Коначно, Христос је проповедао оно Царство у коме ће бити побеђен страх од смрти и ужас смрти, страх и ужас раздвајања и распадања. Христос је говорио да ће се у Њему, у Његовом животу, а посебно у Његовој жртвеној смрти на Крсту извршити тај излазак, прелазак што на

целоме свету!

Заиста васкрсе!

смрћу смрт разруши,
ма живот дарова.

Иако си у гроб сишао Бесмртни, уништио си Адову моћ и Васкрсао си као Победиоц, Христе Боже. Женама мироносцима си рекао: Радујте се! Твојим Апостолима дарујеш мир, а палима васкрсење.

Васкршњи кондак, ialis 8.

јеврејском језику и значи Пасха који очекује сав свет, излазак из робовања времену и смрти у слободу живота и љубави. Зато је Христос и назван Пасхом, јер је Његова крсна смрт која се збила у дане јеврејске Пасхе представљала коначно испуњење тог празника, јер је Његова крсна смрт преиспунила тај празник коначним и сада већ универзалним смислом и, коначно, јер је Његово Васкрсење постало средиште хришћанске вере и радости.

Прођојереј Александар Шмеман,
Смишао празника у хришћанству

Иево, овце заклање и пасхе празновање и закона писање у Христу смети се, кроз Кога све у старом закону бише, и у новој речи још више.

Јер закон – Реч постаде, и стари – нови – изишавши из Сиона и Јерусалима – заповест благодат постаде, и праобраз – истина, и јагње – Син, и овца – човек, и човек – Бог.

Јер као Син роди се и као јагње поведе се,

као овца би заклан, као човек погребен, као Бог из мртвих васкрсе будући по природи Бог и човек.

Св. Мелицион Сардски,
Слово о Пасхи

Схватимо, љубљени, како нам Владика (= Господ) стално показује да ће бити будуће васкрсење, којега је првину (= почетак) учинио васкрснувши Господа Ису-са Христа из мртвих. 2. Погледајмо, љубљени, васкрсење које повремено бива. 3. Дан и ноћ нам јављају васкрсење: ноћ леже, устаје дан; дан одлази, наступа ноћ. 4. Узмимо плодове: како и на који начин настаје семе? 5. Изаже сејач и посеје у земљу свако од семења; кад она падну у земљу, сува и нага, иструле; потом их величанственост промисла Господњег васкрсава из те трулежи, те из једног (семена) израсте више њих и доносе плод.

Св. Климент Римски
Коринћанима Прва [Посланица]

Пошто је Христово Васкрсење постало почетак за упокојене, и пошто у време Његовог Другог Доласка светлост бесмртног живота треба да узме у наручје Његове ученике те да за све засија истински и целовити Дан, Васкрсење Господње

је схваћено као свитање и јутро тога Dana који долази, и зато сва читања Еванђеља која приповедају о Васкрсењу представљају „јутарња“. Зато и сва та јављања Спаситеља, која, независно од тога јесу ли се дододила ујутро или увече према схватању времена чулног дана, свеједно представљају „јутарња“, те се тако и зову.

Свети Григорије Палама, 23. Беседа – На десето јутарње Еванђеље (Јн. 21, 1–14).

Одвојена од наде на Опште Васкрсење вера у Христа била би узлудна и бесцјилна. „Но заиста је Христос устао из мртвих те постаде првенац оних који су умрли“ (1 Кор. 15, 20). Христово Васкрсење је нови почетак. Оно је „нова твар“, ή χαῖνη χτίσις. Могло би се чак рећи, један есхатолошки почетак, коначно укорачење у историју спасења...

Ми живимо у изменјеном свету: он је изменјен Христовим искупитељним Васкрсењем. Живот је био дат и он ће победити. Оваплоћени Господ је уистину Други Адам и у Њему је инаутурисано ново човечанство. Није осигуран само коначни опстанак, већ је испуњен и Богији творачки циљ...

Прођојереј Георгије Флоровски,
О бесмртности душе

[Приредила М. Петровић]

Васкрсење Христово,
грчка икона из 14. века

Разговор саprotoјерејем-ставрофором др Зораном Крстићем, професором ПБФ-а

Васкрсење Христово носи поруку да је живот јачи од смрти

Разговарала Славица Лазић

Празан Христов гроб је извор наше наде у разрешење свих страхова,
безнађа, очаја и најзад, смрти.

Протојереј-ставрофор др Зоран Крстић је професор Хришћанске социологије и Канонског права на Православном богословском факултету СПЦ у Београду и ректор Богословије „Свети Јован Златоуст“ у Крагујевцу.

Током процеса секуларизације, последњих десетак година, када је наше друштво постало плуралистичко, мењала се и позиција СПЦ. Како се Црква генерално одредила према новој позицији у друштву у коме више није заједнички принцип који структурира и хомогенизује различите друштвене вредности и групе?

– Током последњих неколико векова у европским друштвима су се дешавали процеси који су умањивали улогу Цркве у друштву. Ти процеси су се у теорији карактерисали једним општим називом – секуларизациски процеси. Под њима подразумевамо дуготрајни, комплексни и трајни процес еманципације друштва од утицаја религије и Цркве. Он није исто што и атеизација друштва и та два појма не треба мешати или је исто тако тачно да је у неким друштвима секуларизација довела до атеизације. Какав год да је био ток и интензитет тих процеса они су, без изузетка, променили место Цркве у друштву. Из средишњег места

у патријархалном друштву она се потискује ка маргинама, у смислу да није више општеобавезна већ да представља лични и приватни избор сваког појединца. Хришћанство тако постаје не једини, већ један од понуђених предлога животног смисла који постоје на „духовном тржишту“. Хришћанство, а у нашем случају Православље, није више заједничка друштвена „клима“, контекст у коме одрастамо и живимо, на основу кога формирајмо животне вредности и сам живот у целини.

То је свакако, већ дуже времена нова ситуација за Цркву и хришћане према којој се они непрестано одређују и на коју се непрестано навикавају. Полазна тачка у добром разумевању ових историјских токова је да се положај Цркве у патријархалном друштву не разуме као једино могући, као идеалан, па с тога и једино прихватљив. У том случају, који није редак, постаћемо носталгичари за прошлим „златним“ временима која се, свакако, неће вратити, а пропуштаћемо нове и не мале прилике за хришћанску мисију које нам омогућује савремено друштво.

Шта је мисија Цркве данас? Колико је формулатија друштвеног учења својствена Православљу?

– Модерно и сада већ постмодерно друштво је различито од традиционалних, патријархалних друштава.

Оно има другачију логику и другачије саморазумевање али је и оно људско друштво. И у њему су људи гладни и жедни животног смисла, љубави, људске топлине, заједништва и солидарности и, такође, Бога. У том смислу је мисија Цркве увек иста кроз све историјске епохе. Међутим, основне и вечне истине Цркве се различито „чују“ у различитим историјским епохама. Свака има своје специфичне антрополошке акценте које не би требало запостављати у мисији. Један од тех савремених акцената је све већа тежња, све већег и већег броја људи за грађењем друштва солидарности на глобалном плану, што позива и Цркву да се одреди према специфичним, савременим друштвеним проблемима, а зашта она, опет, има врло јако упориште у сопственом Светом Предању и историји.

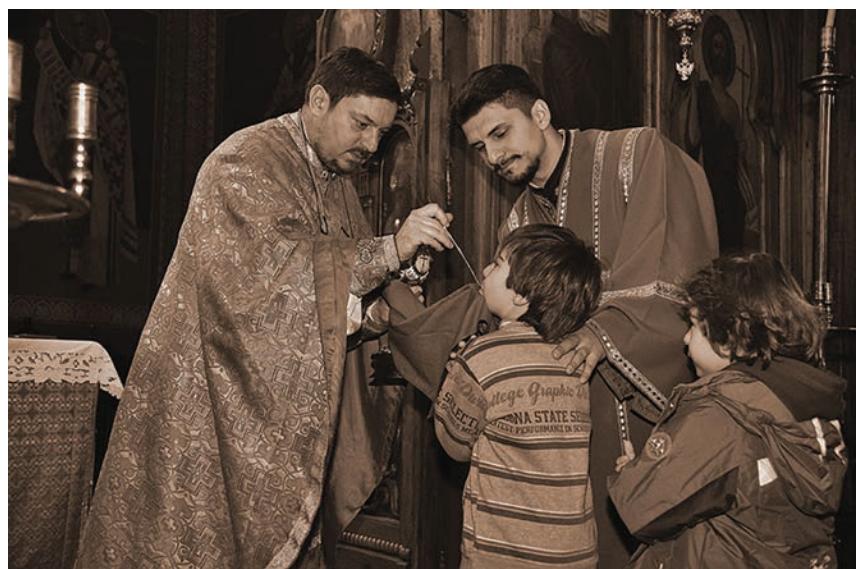
Видите ли опасност у појави да велики проценат православних Срба данас релативизује хришћанску поруку а веру доживљавају као личну, приватну ствар, независну од Цркве?

– Индивидуализација вера данашњег човека, па и данашњих православних Срба, доводи до појаве коју можемо да означимо појмом ступњевите религиозности, што представља искуство сваког свештеника у његовом пастирском раду. Он има у својој

парохији оне које по свим карактеристикама, а пре свега по црквеноштима, можемо назвати хришћанима у правом смислу речи и којих је најмање, па, идућу ка маргини, до разних облика манифестија вере традиционалних хришћана до формалних хришћана или хришћана три обреда (крштење, венчање, опело) који се налазе на рубу религиозности. Никога од њих ми не можемо запоставити и потценити али је све теже те различите манифестије религиозности повезати и контролисати да би се оне још увек могле назвати хришћанским. Проблем није у томе што оне постају независне од друштва већ што постају независне од Цркве као извора и носиоца вере. Али то је „судбина“ свих традиционалних цркава које на својим плећима носе тешет врло разноликог историјског наслеђа кога се не можемо тако олако одрећи тежећи искључиво ка Цркви „малог стада“ свесних и чврсто определених хришћана.

Када говоримо о будућности хришћанства у Европи па и Србији, централно место припада питању - колико је Бог присутан у нашем свакодневном животу и има ли религије у животу савременог человека?

– То је била тема једног магистратура од пре неколико година. Ни онда, а ни сада ми не пада на памет да се давим пророштвима већ да укажем на једну друштвену чињеницу савремених друштава у односу на веру. Ради се искључиво о хришћанској разумевању те појаве. Разликујући хришћанску веру од природне религиозности могло би се рећи да што је мање вере у друштву то је религија све заштићенија. А помањкање вере и пораст религиозности у савременом друштву бисмо могли да окarakterишемо и као кризу присуства Божијег у животима људи. То је врло озбиљна и пастирска али и генерално говорећи, теолошка, проблематика. Савремени човек живи ситуацију одсуства Бога. Животни модели које прихвата пре подразумевају Божију одсутност него присутност. Тешко се проналази место за Бога у свакодневном животу и зато су манифестије вере спорадичне, у слободно време и обично без суштинске пове-

Модерно и сада већ постмодерно друштво је различito од традиционалних, патријархалних друштава. Оно има другачију логику и другачије саморазумевање али је и оно људско друштво.

И у њему су људи гладни и жедни животног смисла, љубави, људске топлине, заједништва и солидарности и, такође, Бога.

заности са свакидашњим животом. Оне су изузетак, а не правило.

Јесу ли традиционални верници који славе славу и иду у Цркву о Ускрсу и Божићу хришћани? Демократска Европа и демократска Србија подржавају овакву врсту верника. Какав је став Цркве и зашто истински верник нема будућност у Европи, како сте то навели у једном од својих текстова?

– Овде се налазимо на терену класичне и вечне напетости између Цркве и света. Претходно смо истакли да традиционални верници ни у ком случају не смемо одбацити и остатити изван пастирске бриге али то не значи да је он и идеалан тип верника. Традиционални верници су, углавном, мање или више секуларизовани верници којима је хришћанство додатак и украс у животу али не и његова суштина. Такви верници више припадају свету него Цркви и зато њихове манифестије вере не угрожавају логику „овога света“, на против оне је подржавају, те тако и постају за свет идеалан тип религиозности. Али ово није проблем само

демократске Европе или демократске Србије он је увек постојао и увек ће постојати до разрешења у Царству Небеском. Свако државно и друштвено уређење је од овога света и свакоме ће, без изузетка, аутентично хришћанство сметати. Традиционални хришћани изражавају одређено помирење Цркве и света и зато су за Цркву пастирски проблем, а за свет идеалан тип религиозности.

Изборна кампања покрета и удружења обилује злоупотребама поистовећивања вере и нације у националне и политичке сврхе. Многи као основну идеологију имају Православље, које је угрожено, а они треба да га бране. Колико је опасно играње са овим јефтиним паролама зарад остварења политичких циљева?

– Коришћење вере у политичке сврхе је увек и без изузетака злоупотреба вере и почетни корак сваког фундаментализма. Православље није ни национални ни политички програм, а поготову не барјак под којим ћемо се борити против других људи, сем у изузетним историјским околности-

ма. У традиционалном друштву Црква је имала политичку улогу коју јој модерно друштво одриче и углавном не дозвољава. Ту треба да нам буду јасне равни деловања. Цркви није место у политици као процесу борбе за власт али јој јесте место у политици као старању о стварима „полиса“, о залагању за опште добро због кога, уосталом, власт и постоји.

Колико је дела милосрђа унутар црквене заједнице? Да ли је раније било више добротворног духа, духа задужбинарства, братољубља, служења ближњем, солидарности, пожртвованости? Може ли се харитативни рад очекивати од Цркве и сваког члана Цркве?

– Онога тренутка кад би у Цркви дела милосрђа пресахнула, тог момента ни ње више не би било. Она су увек присутна али она нису толико медијски атрактивна као зло које пуни наше медије и ствара привид да је данас нестало сваке људскости. Пружате ми прилику овим питањем да назначим разлику између хришћанског модела милосрђа и другог, општељудског. Добротворни дух и менталитет срећемо у свим друштвима и свим епохама. И све је то похвала вредно. Али, Нови Завет нам говори и о другој врсти милосрђа и братољубља. Када апостол Павле у 2Кор у 8. глави похваљује цркве Македоније на скупљеној милостији он сведочи о пуком сиромаштву њиховом и да они по могућству и преко могућства добровољно давају (2Кор 8, 2–3). Дакле, овде није реч о вертикалном доброчинству које полази од богатих и завршава се сиромашним, већ о хоризонталном - свих према свим члановима црквене заједнице. Тако се етос доброчинства, у свету резервисан за неке, у Цркви претвара у свакодневни хришћански етос. Ово би био циљ коме треба тежити.

Како Црква данас подстиче волонтерски рад и шире ангажовање својих чланова?

– То је наша најсушна потреба. Свака хришћанска активност, па и добровољни рад, је оптимистичка активност. Она носи у себи, најпре, есхатолошки или и друштвени оптимизам да се нешто може урадити и да то, такође, вреди урадити. Да се одређе-

Свака историјска епоха има своје добре карактеристике и свака своје антрополошке жртве. Тако исто и модерност. У односу на традиционално друштво она има и своје предности и своје мане. У њој је више слободе а мање сигурности док је у традиционалним друштвима било обрнуто.

ном и постмодерном, да ли је на прави начин успоставило однос с вредностима и схватањима савременог доба?

– Православље се непрекидно налази у дијалогу са актуелном историјском епохом. Он је некада квалитетнији, а некада заостаје за тренутном ситуацијом па хришћани бивају окаркеријани као конзервативни. Само по себи то није ништа лоше. У нашем Светом Предању има много наталоженог историјског искуства које нас спречава да брзо и олако прихватамо све ново, само зато што је ново. Међутим, и супротна ситуација није пожељна, да се осуђује све ново, опет само зато што је ново. У односу на стално и брзо променљиве друштвене околности које живимо, то значи непрекидно и аутентично хришћанско расуђивање. Свака историјска епоха има своје добре карактеристике и свака своје антрополошке жртве. Тако исто и модерност. У односу на традиционално друштво она има и своје предности и своје мане. У њој је више слободе а мање сигурности док је у традиционалним друштвима било обрнуто. Оно што треба да увек имамо у виду и што отвара перспективе за наше хришћанско сведочење је да је свако време Божије време, у коме баш нас, а не неке друге, Господ позива да га следимо и да му будемо ученици.

Какву поруку нам доноси Вакгресење Христово?

– Вакгресење Христово увек носи поруку да је живот јачи од смрти. Када су жене мироносице Марија Магдалина, Марија Јаковљева и Саломија ушле у Христов гроб чуле су речи анђела: „Не плашите се. Исуса тражите Назарећанина, распетога. Устаде, није овде; ево места где га положише“ (Мк 16,6). Празан Христов гроб је извор наше наде у разрешење свих страшова, безнађа, очаја и најзад, смрти. ■■■

Да ли је Православље ушло у стваралачки дијалог са модер-

Презвитељ Василије Вранић нови доктор богословских наука

Као дугогодишњи професор богословских школа, академик, научник и визионар, Епископ Сава (Вуковић) уочио је виталну потребу за оснивањем богословског факултета Српске Православне Цркве на тлу Северноамеричког континента. Ова високошколска установа наше Цркве основана је 1986. године. Са задовољством констатујемо да је у току протеклих двадесет пет година преко тридесет струдената стекло магистарска звања у познатим богословским школама у Америци. Један мањи број стекао је степен доктора богословских и других наука, као свештеник Мирослав Симијоновић, Иван Будишин, о. Живојин Јаковљевић, и најновији доктор богословских наука, презвитељ Василије Вранић, парох храма Св. Вакрсења Христовог у Чикагу.

Академско образовање

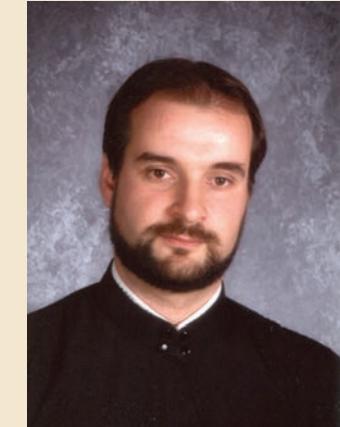
После завршеног основног образовања 1991, о. Василије је уписао Богословију Светог Саве у Београду. Школовање је наставио 1994. на Богословском Лицеју на Светој Гори. Потом је уписао теологију на Богословском факултету Св. Саве у Либертивилу, САД. Као студент генерације, врло лако је улазио у научне тајне и тиме стварао солидан и сигуран пут за бављење науком.

По завршетку студија 2002, уписао је магистарске студије на Anglia Polytechnic University, Кембриџ, Енглеска. Магистрирао је на тему: „Света тајна покајања отпадника и оних који су учинили смртни грех у Раној Цркви и њен значај за савремену пракску Српске Православне Цркве“. Након стицања прве магистратуре, отац Василије је уписао теологију на Кембриџу, што је крунисао дисертацијом „Христологија Јевсевија Дорилејског“, коју је одбранио под менторским руководством др Маркуса Плестеда. О. Василије се 2005. враћа у САД и ставља на располагање свом надлежном архијереју, Митрополиту Христофору, који га рукополаже и поставља за ђакона при Храму Св. Саве у Милвокију, Висконсин (у чин презвитера, за пароха при катедралном Храму Св. Вакрсења Христовог у Чикагу рукоположен је 2008). У јануару 2006, отац Василије је уписао докторске студије на престижном Marquette University, на одсеку за теологију, под менторским руководством проф. др Александра Голицина. Тема докторског рада је била „Христологија Теодорита Кирског: Проблем њеног развоја.“ После пуних шест година истраживачког рада, о. Василије је 20. марта 2012. г. одбранио докторску дисертацију. Ментор, др Голицин, истакао је да дисертација оца Василија представља првокласан богословски рад. И други чланови Комисије истакли су квалитет дисертације. Оно што их је посебно импресионирало јесте то што је о. Василије, уз дисертацију, као Appendix, приложио превод са грчког изворника на енглески језик *Expositio rectae fidei* Теодорита Кирског, који до тада није био преведен ни на један модеран језик.

Академске позиције

Наставнички Савет Богословског факултета СПЦ 2008. г. бира докторанта Василија Вранића за асистента на предмету

Канонско и Црквено право, на ком положају се и данас налази. Његова предавања из области канонологије и тумачења канона била су права посластица за студенте који су радо долазили на предавања да га слушају и допуне своја знања из Канонског права. Од 2011. г. налази се на позицији Teaching Fellow предавача на Marquette University у Милвокију. Такође је радио као учитељ веронауке у Православној школи Св. Саве у Милвокију од 2005–2008.

Публикације

Наводимо неке од текстова које је о. Василије објавио: „Авторитет Васељенског Патријарха у Православној Цркви: историјско-канонска анализа.“ *Зборник радова Византиолошкој институцији САНУ* (2010); „Храм Психологија Афрахата Персијског“, *Црквене стручнице*, 2009; „The Christology of the Fourth Letter of Pseudo-Dionysius Areopagite: Calcedonian or Monophysite?“ *Open Theology: A Theology Quarterly* 5 (2008); „The Christology of Eutyches at the Council of Constantinople 448“, *Philoteos* (2008); „Ризница традиција: Шеста песма о рају Светог Јефрема Сирине“, *Богословље* (2008).

Јавна предавања

Поред публикација, отац Василије одржао је и велики број јавних предавања од којих наводима само нека: „The Christology of Theodoret of Cyrrhus: The Evidence of the Expositio rectae Fidei“ (Villanova University, PA., October 2011); „The Logos as ‘theios spors’: The Doctrine of Incarnation in Theodoret of Cyrrhus,“ (XVI International Conference on the Patristic Studies, University of Oxford); „The Glorified Saint in the VI Hymn on Paradise of Ephraim the Syrian“ (Forty-Third International Congress on Medieval Studies at the Western Michigan University in Kalamazoo, 2008).

Својим радом, јавним предавањима и објављеним чланцима, о. Василије је заслужено постао члан следећи учених друштава: America Academy of Religion, North American Patristic Society и Byzantine Studies Association of North America.

На крају желимо да нагласимо да су ово само сегменти из биографије презвитеља Василија Вранића који указују на пут до стицања научног степена доктора наука. Честитамо презвитељу, др Василију Вранићу, на успешно одбранејој дисертацији и стицању научног степена доктора наука, уз молитве Богу и Светом Сави да му овај научни степен буде на подстrek у даљем раду на корист своје Српске Цркве и Богословског факултета.

Протојакон др Станимир Спасовић

Африканци постали Православци

Саборно крштење у Јоханесбургу

Архимандрит Пантелејмон Јовановић – старешина храма Св. ап. Томе у Јоханесбургу

Великопосна духовна радост за православне у Африци – 35 новокрштених припадника Зулу и Суту племена

Велика духовна радост и великопосни благослов обрадовали су све православне хришћане Јужне Африке. Са благословом Његовог Високопреосвещенства Архиепископа Јоханесбурга и Преторије г. Дамаскина, на дан Св. Кирила Јерусалимског 31/18. марта 2012. године, у предграђу Јоханесбурга Тембиси, у парохији чудотворне иконе Пресвете Богородице манастира Кикос (Кипар), извршено је саборно крштење тридесет и пет чланова локалне афричке заједнице, већином из племена Суту и Зулу. Свету Тајну крштења су извршили надлежни парох, свештеник Фрументије (Таубата) који руководи и сиротиштем Светог Саве Српског у Атицивилу (Преторија) и архимандрит Пантелејмон (Јовановић), старешина храма Св. ап. Томе у Јоханесбургу – једине српске светиње у Африци.

Крштење је обављено у Школи Св. Атанасија Александријског у којој се последњих неколико година предаје православна веронаука. Наша афричка браћа и сестре у Христу су учили о Православљу од оца Стивена Методија Хејза (ђакона Александријске Патријаршије) и оца Пантелејмона (старешине српског храма у Јоханесбургу), затим је у школи редовно проповедао и служио отац Јоханес (Ракумако), православни свештеник из племена Зулу који је прошле године на празник Цвети уснуо у Господу у тридесет петој години живота, а онда, последњих годину дана, о овој младој парохији духовно брине отац Фрументије (Таубата) из племена Суту.

Православна вера је почела да се шири у овом црначком предграђу Јоханесбурга 2005. године, после опе-

ла које је православни владика са свештенством служио на локалном гробљу (које се налази недалеко од Школе Св. Атанасија). Покојни отац Јоханес је прво био припадник не-канонске Епископалне Православне Цркве у Јужној Африци, а затим је похађао Семинарију Патријарха Петра Седмог у Јоханесбургу у којој су касније српски монаси предавали Житија Светих и Историју Српске Православне Цркве. Православни свештеник је постао 2003. године. Рукоположио га је Митрополит Јоханесбурга и Преторије г. Серафим. Отац Јоханес је пре три године добио митрополитов благослов да једну школску учionицу у Тембиси претвори у православну капелу која је освештана и у којој се од тада редовно врше богослужења. У тој импровизованој капели о. Јоханес је заједно са оцима Фрументијем, Пантелејмоном и Стивеном Методијем припремао заинтересоване учитеље, родитеље и ђаке за примање православне вере кроз Свету Тајну Крштења. Тако је и настала новооснована и млада парохија Чудотворне иконе Пресвете Богородице из манастира Кикос.

Кумови новокрштеним парохијанима из Тембисе на саборном крштењу су били отац Фрументије и неколико чланова парохије који су први крштени пре три године. Света Тајна Крштења је обављена у импровизованим и изузетно оскудним условима, али се сила Божија у немоћи показује. Управо у овим условима скромности и сиромаштва, видели смо и осетили искреност, љубав, непосредност, саосећање, гостољубље, смрност, послушност и остале хришћанске врлине, које су нам

свима неопходне и које нам недостају у савременом начину живота, који одликује на првом месту духовна оскудица и духовно сиромаштво.

Навешћу само један пример који сличковито описује у каквим условима живе и раде локални свештеници и народ: уочи самог крштења, отац Фрументије ме назвао и рекао да је унапред и одавно све организовао, договорио се са свима и да ћемо од свештеника служити само нас двојица. На крају разговора, помало стидљиво, рече да нема ништа што је неопходно за свету тајну крштења, па чак ни прибор за крштење, свештеничке одежде, ни књигу – Требник. Из нашег храма Св. апостола Томе сам понео прибор за крштење (који ми је, у Патријаршијској капели св. Симеона Мироточивог у Београду, на благослов подарио блаженоупокојени Патријарх наш Павле, још 2002. године када ме испраћао у Африку и чврсто верујем да и тај његов благослов и молитве доприносе напретку наше мисије и ширењу православне вере у Јужној Африци). Понео сам и велику бакарну посуду (крстионицу) коју смо за наш храм Св. апостола Томе добили на поклон од једне Гркиње која већ педесет година живи у Јоханесбургу, књигу чина свете тајне крштења на енглеском језику за оца Фрументија, свеће, уље, пешкире и све остало што је потребно и крстиће које смо поклонили свим новокрштенима. До сада је у овом делу Тембисе, у последње три-четири године, крштено око стотину душа.

Отац Фрументије је дао имена новокрштенима (неколико њих имају иста имена) и од данас, нови чланови јед-

не, свете, саборне и апостолске Православне Цркве у Африци су заменили своја афричка имена: Бусисиве, Ауабонга, Ндладла, Мунгамели, Санелисиве, Носибусисо, Мандиле, Тхебо, Пхумги-ле, Бокамосо, Монабисе, Михлели, Хлалантхи, Кхануесиле, Батхобиле, Обонисха, Вууо, Велисва, новим православним хришћанском именима (српски превод): Јелисавета, Марија, Евгенија, Олга, Александра, Јулија, Анастасија, Павле, Димитрије, Серафима, Филомела, Јован, Теодора, Магдалина, Ана, Серафим, Пантелејмон, Касијана, Симон, Матеј, Дамаскин, Илија, Љубав, Вера, Нада, Софија и Лазар.

За мене, као монаха који је живео у величанственим средњовековним манастирима Високи Дечани и Црна Река, у којима се налазе предивни фрескописани храмови, ова мисионарска искуства имају посебан значај у духовном животу. Уместо величанственог храма – молитву Богу вршимо у прашњавом и пустом школском дворишту, уместо складне архитектуре светог храма – свету тајну крштења обављамо поред старих и дотрагалих зидина и импровизовано изграђених просторија школе од цигле лошег квалитета. Нема светог престола, певница, столова и налоња у дуборезу, већ најобичнији расклимани сто, и импровизовани налоњ који је начињен од две столице па прекривен неком првеном крпом, уместо фресака или бар великог броја дивних

православних икона, ми смо имали три иконе наслоњене на зид школе, које је Школа Светог Атанасија добила на поклон од српских владика који су нам долазили у посету о храмовој слави.

Ако Бог да, и са благословима наших светих Патријарха Иринеја и Теодора Другог и надлежног Архиепископа Дамаскина, планирамо да ускоро (у сарадњи са Православним мисионарским центром „Отац Данил Сисојев“, оцем Стивеном Методијем Хејзом и братом Станојем Станковићем), издамо двојезични часослов на енглеском и зулу језику и на тај начин још више приближимо новокрштеним Африканцима православно богослужење и молитве, а такође да још боље припремамо уз Божију помоћ и сву нашу браћу и сестре Африканце који се заинтересују за православну веру и почну да се припремају за свету тајну крштења и живот у Светој Цркви.

Православни хришћани, браћо и сестре, где год да се нализите на овој Божијој планети, када се Богу молите, помињите и све наше православне Африканце (а најпре ове новокрштене), тако да напредују у православној вери и буду добар пример хришћанској живота и осталим својим суграђанима. Да тако и наша света православна вера, као најдрагоценји и најдивнији цвет из Рајске баште, узраста и развија се у Јужној Африци и на целом афричком континенту.

Слава Теби Господе!

Разговор са мр Милорадом Симићем,
аутором српског лингвистичког софтвера

Сопствени језик је „најсветија народност“

Разговарала Марина Марић

Српски језички пакет и његово унапређење као начин да се заштити српски језик

Мр Милорад Симић се цео свој ради век бори да сачува српски језик од расијања и расшакања. Бави се лексикографијом, правописном проблематиком, дијалектологијом и применим рачунара у лингвистици. Поред лингвистичкој софтвера и електронских речника које је дигитализовао, направио је и Програмски пакет РАС, неоходан на сваком рачунару на ком се обрађује текст. Рођен је 1946. године у селу Обадима код Сребренице. На Филолошком факултету Универзитета у Београду дипломирао је 1972. године, а магистрирао 1975. на теми: „Говор села Обади у босанском Подрињу“. Сарадник је Института за српски језик САНУ, уредник Речника САНУ и сарадник у софтверској агенцији Србософ.

Господине Симићу, Ви сте се целог радног века бавили класичном језичком науком: лексикографијом, дијалектологијом и правописном проблематиком, како сте почели да примењујете рачунаре у лингвистици? Можете ли укратко да нам представите ваше софтверске производе?

– Добрих 40 година бавим се српским језиком. Од тога 38 година у Институту за српски језик САНУ, где сам учио лексикографску вештину, која примењује све лингвистичке области. Пре 20 година због потреба издавачких кућа и због актуелности српског језичког тренутка

почео сам се бавити применом рачунара у српском језику. Наиме, после распада авнојевске Југославије и српско-хрватске језичке заједнице пред крај другог миленијума српски књижевни језик и српски народ нашли су се на раскршћу без путоказа. Док су се под окриљем светских сила на српским националним територијама стварале друге државе и од српског језика други језици (хрватски, босански, црногорски), српска држава и српски лингвисти у језичкој политици и пракси деловали су збуњено, неспремно и затечено. Руковођен урођеним практичним духом, после саветовања са пријатељима, схватио сам да српски језик вაља што је пре могуће пребацити на електронски медиј, учинити га доступним свим Србима у земљи и у свету и заштитити га од растакања и губљења. Резултат тога рада је и српски језички пакет.

Програмски пакет РАС

Основу овог пакета чини Програмски пакет РАС, који у Ворду (Word) служи за правописну проверу текста, за поделу речи на слогове и конверзију кодних распореда. Без тог пакета данас је незамислива припрема текста за штампу, па га користе скоро све графичко-издавачке куће, бројне националне институције (Српска Православна Црква, Српска академија наука и уметности, Матица српска, Вукова задужбина) и

појединци. Купила га је и држава за републичке органе, организације и локалну самоуправу. Овај пакет омогућује кориснику да на рачунару напише писмо, новински прилог, научни рад, књигу и др. и да помоћи сугестија научи многе језикословне ситнице. Сви добро знамо да при писању на рачунару, као у животу, нема ни безгрешних ни непогрешивих. Коректор из пакета РАС „бди“ над сваком нашем речи и до-приноси да наш текст буде коректан и писмен.

Правописни речник

Корисник Програмског пакета РАС при писању текста има на услуги и Правописни речник српског језика, најновији производ агенције Србософ, урађен на основу Речника САНУ, Речника Матице српске и постојеће правописне литературе (на основу Правописа из 1960,

1993. и 2010. године), као и једног броја теренских анкета које покривају цељу територију српскога језика. Речник има око 123.000 детаљно обрађених и акцентованих речи и могућност додања нових речи.

Српски речници и др.

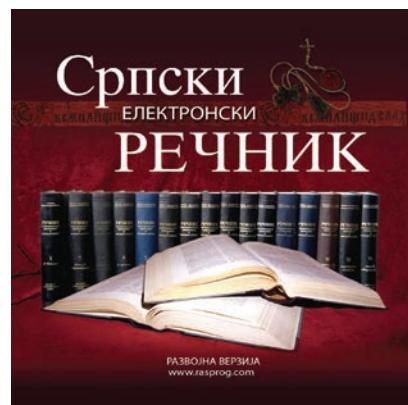
Уз РАС и Правописни речник корисник има на располагању још Српски електронски речник са 307.000 речи, Српски речник Вука Стефановића Караџића и Речник из књижевних стварија српских Ђуре Даничића, који му пружају могућност да темељно упозна лексику српског језика и њено богатство.

Да ли је овим српски речнички пакет заокружен?

– Потребно је још дигитализовати црквенословенски речник, док је посао на старословенском речнику пре четири године скоро приведен крају и „залеђен“ због недостатка новца за исплату сарадника и за програмерске услуге. Ова два речника, са претходна три дигитализована, објединиће савремену и историјску лексикографију српског језика од нашег времена до прве писмености. Поред наведеног, српски језички пакет ће ускоро добити и српски дигитални корпус, са око 600.000 цитата, који ће омогућити свестрано проучавање српског језика за протекла два века.

Схватамо национални и практични значај посла којим се бавите. Да ли су Ваши програми поправили положај српског језика у односу на стање од пре 20 година?

– Нажалост, наши програми су ушли у сразмерно мали број установа, и они представљају само основу и могућност за добар језички израз. Широка употреба рачунара, сателитска телевизија, интернет, нове технологије, нове робе, међународна подела рада, огромно светско тржиште и нездраживо ширење енглеског као главног светског језика, доносе свакодневно стране речи, које мењају лик нашег језика. Српска држава и њене кључне установе занемариле су стандардизацију српског језичког израза при увођењу информационих технологија. Српска министарства купују за школе хиљаде рачунара, а на њима нема никаквог српског софтвера. Пошто су рачунари широко ушли у фирме, школе и домаћинства, а прописаног језичког стандарда нема, свак

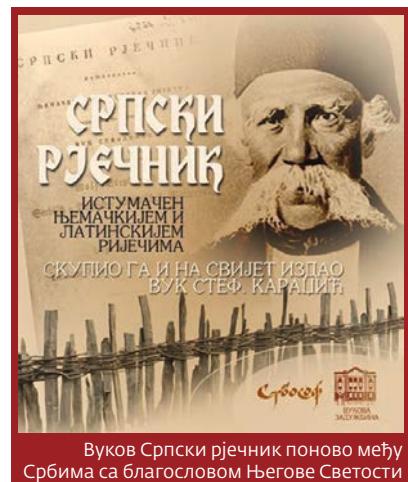
пише онако како зна и уме, што би Вук рекао „по правилима бабе Смиљане“. Пре дадесет година језичка ситуација је била лоша, данас је катастрофална до те мере да српски језик у иностранству нема шта више да тражи (тамо је већ хрватски језик, брат близанац српског језика), а на домаћем терену свакодневно трпи поразе.

Шта да се ради?

– За четрдесет година радног века за српски језик учинио сам колико је било могуће снагама појединачног људског бића. У послу ми је помогла Српска Православна Црква (материјално, морално и благословима) и установе и појединци који су веровали у Бога и у српски народ. Због тога сам решио да бригу о српском језику и његовом технолошком унапређењу препустим српском народу, јер језик као „најсветија народност“ (народна особина) не сме зависити од моћи и снажалјивости појединца нити од варљиве клацкалице политичке комбинаторике.

Стога сам решио да цену речника урађених у XIX веку вишеструко снизим и да прикупљени новац по одбитку трошкова дигитализације уплаћујем у фондацију која би се бавила финансирањем српских језичких пројекта и неговањем српске језичке културе.

Тако ће до краја 2012. године, уз благослов Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Србософом путем претплате (пренумерацијом) објавити специјално издање Српског речника Вука Стефановића Караџића, које ће донети имена свих претплатника (по ценама од 10 евра за запослена лица за оригинално паковање, а за ученике, студенте и незапослена лица по 3 евра, за инсталацију скинуту са интернета, односно 5 евра за инсталацију са оригиналним паковањем; цена ван претплате биће 50 евра).

Вуков Српски речник поново међу Србима са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја

Зашто сте се определили за Српски речник Вука Караџића?

– То је први речник српског народног језика, камен темељац српског књижевног језика, наш први тројезични речник (српски, немачки, латински) и први енциклопедијски лексикон о српском народу. У њему се налазе текстови непролазне антологијске вредности. Иначе, у последње време све је више прекора Вуку и Вуковој језичкој реформи, а језик који нам је оставио полако се повлачи под ударима плиме англизама и инернационализма. Време је да се Вуков Српски речник поново појави међу Србима.

После овог речника претплатници ће по истој или приближној ценама моћи наручити друга дигитална издања: Речник из књижевних стварија српских, Латинско-српски речник Јована Ђорђевића, Старословенски речник Франца Миклошића, Црквенословенски речник и друго.

На овај начин пројекти српског језика имаће сигуран новчани извор, а они који уче и проучавају српски језик добиће алате и програме какви су урађени за светске језике. Ако не помогнемо себи колико је у нашој моћи, нико нам не може помоћи.

Преводи Свете Литургије оца Јустина Поповића

– други део –

Протојереј-стахарфор гр Владимир Вукашиновић

Отац Јустин је у свом првому Тропару Трећег часа ставио у заграде те га, самим тим, учинио литургијски опционим.

Не улазећи овога пута у питање старине литургијског геста подизања Дарова пред возглас Молитве Анамнезе – Твоје од твојих Теби приносећи ради свих и за све, констатујемо да је отац Јустин правилно решио недоумицу ко треба да подиже исте. Он пише да литург – свештеник (а не ђакон!) уздиже Дарове: „... укршта руке своје стављајући десну из над леве, и десном узима свети дискос а левом свети путир, подиже их чинећи знак крста са великим пажњом...“ На овај начин јасно се показује да литургијска функција ђакона не укључује директни, непосредни принос Богу него само пренос = принос дарова од народа ка вишем свештенству.

У овом преводу отац Јустин је Тропар Трећег часа ставио у заграде те га, самим тим, учинио литургијски опционим. О томе је опширно писао у тексту поговора:

„Извесни текстови који су тек у новије време ушли у чин Литургије, и то не свуда код свих православних (као што су: Јектенија за упокојене после Сугубе јектеније и тропар Трећег часа у самом Канону Евхаристије) стављени су овде у угласте заграде, јер није наше да их овом приликом изоставимо али ни да их пропустимо не указавши на њихово новије увођење у чин Литургије. То особито важи за Тропар Трећег часа у канону Евхаристије за који су последњих неколико векова многи православни јерарси, литургичари и богослови већ више пута рекли да га треба или сасвим изоставити или макар пренети испред молитве епиклезе што смо ми овде и учинили (...) На овај начин он мање прекида литургијску и логичку непрекидност текста Свете Анафоре (...) Одсуство тог тропара у старијим

(пре 16. века) рукописним Служебницима, како грчким тако и србувљским, као и у свим данашњим штампаним грчким Служебницима сматрамо да овде није потребно ни доказивати.“

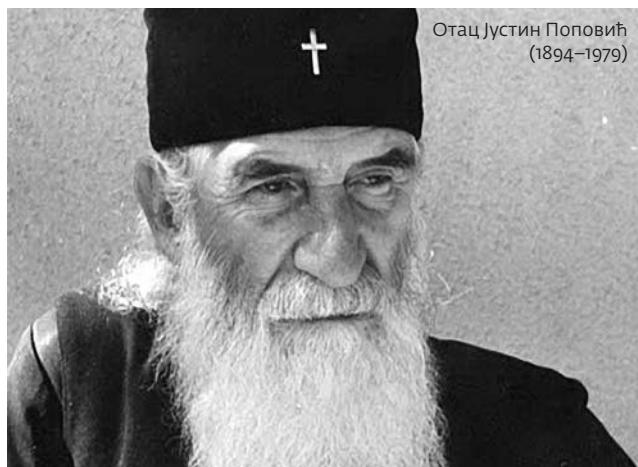
Што се Литургије Светог Василија Великог тиче треба знати да је у њој, у молитви Епиклезе, отац Јустин изоставио реченицу трећег благослова Светих Дарова – „Претворивши их Духом Твојим Светим“ завршивши је речима: „Свештеник: Проливеном за живот света. Ђакон: Амин, Амин, Амин.“ Отац Јустин образложе своју интервенцију рекавши да: „(...) у Литургији Св. Василија Великог, при самом освећивању евхаристијских дарова, речи: „Претворивши их Духом Твојим Светим“ овде су изостављене (иако у новијим словенским служебницима постоје) ... Оне су непотребно и неумесно пренете овде из Златоустове Литургије док у извornim текстовима Василијеве Литургије не постоје јер су текстуално сувишне.“

Појављивање овог благослова у Литургији Светог Василија типично је пример преношења елемената Златоустове у Василијеву службу, интерполација која се први пут у Грчкој појавила у XI веку, а у Русији била непозната до Никонове реформе. Ова интерполација уведена је, по мишљењу Успенског, из жеље православних Грка да усагласе, приближе, односно изједначе речи епиклезе обеју Литургија, јер су их на то призовали критичке опаске римокатолика да немају јединствену форму вршења Свете Литургије. Фундулис мисли да је до тога дошло из жеље да се наместо два уведу три освећујућа благослова у сам текст Литургије. То је са Златоустовом службом било

лакше, али је код Василија довело до овакве проблематике. У штампаним служебницима овај додатак појављује се код Грка 1526, а код Руса 1602. године. XVII век је преломно време за увођење ове иновације. Тако у Украјини Службник из 1620. године нема овај додатак, али га има онај из 1646. године. Успенски правилно каже да основни проблем са овим уметком није у томе што је он нов, додат, или што нарушава језичку структуру, него што плаћа данак схоластичком разумевању Свете Тадје. Захваљујући интервенцији Никодима Светогорца, Грци од 1853. године престају да штампају овај додатак.

У Јустиновом преводу Литургије Пређосвећених Дарова непосредно пред причешћивање свештенослужитеља читамо следећу рубрику: „Ако свештеник служи сам, без ђакона, он сада не пије из светог путира. Ако пак служи са ђаконом, свештеник сада узме свети путир и пије из њега ништа не говорећи. Ђакон пије из светог путира после заамвоне молитве, употребљавајући свете дарове.“

Овде видимо да отац Јустин није реаговао на ову богословску и богослужбену иновацију која, на жалост, постоји и у данашњим синодалним издањима службенника. Историјски гледано, богословска идеја која стоји у самом срцу ове литургијске праксе се по први пут јавља у руском, московском Службенiku из 1676. године, објављеном у време Патријарха Јоакима, у коме се штампа и *Најомена о неким исправкама у служењу Пређосвећене лијтургије*. Основна теолошка идеја присутна у овом тексту који излаже поредак причешћивања свештених лица у олтару је да је вино, иако освећено, ипак само вино, а не

Отац Јустин Поповић
(1894–1979)

Крв Христова, јер над њим нису читане речи освећења. То ће у Службенику из 1767. године писати разрађеније, али ублажено: „Ако вино и јесте освећено стављањем честице оно ипак *није пресушиштављено* у Божанску Крв“. Н. Д. Успенски сматра да је у начелу ово питање било решавано у духу схоластичке теологије (која захтева одређену материју али и форму да би Свете Тајне биле валидне); вино „није пресушиштављено у Божанску Крв“ јер се над њим овде нису читале речи освећења, (= форма евхаристије, прим. аутора) као што то бива у Литургијама Василија Великог и Јована Златоустог. Малоруси (= Украјинци) су све до Могилиног *Евхолоѓиона* имали поредак причешћивања исти као и у Литургији Светог Златоуста. Тек ће се у *Евхолоѓиону* појавити текст *О неким исправкама у служењу Пређосвећене службе*, где стоји и следећа напомена: „Када пак пијеш из чаше или подајеш ђакону немој ништа говорити: јер је тамо обично вино, а не Владичина Крв која се користи само ради церемонијалног обичаја, наместо 'исирања уста' на истом месту.“ Оваква пракса је страна грчкој рукописној традицији као и пређосвећеним службама других обреда што нам показују резултати компаративне литургике. Она није засведочена ни у нашем средњовековном рукописном предању нити, пак, у првим штампаним српским службеницима. Штампане србуљске књиге, од прве до последње, наводе древну литургијску праксу. Божидар Вуковић штампа „(...) ђакон улази у олтар и врше по обичају свето причешће (...).“ У Горажданском Службенiku пише: „(...) творе по обичају свето причешће (...).“ Божидарев син Вићенцо исто прештампава: „(...) ђакон улази

у олтар и врше по обичају свето причешће (...).“

На крају овог излагања покушаћемо да дамо основне принципе преводилачког и редакторског рада оца Јустина односно богословске претпоставке на којима се они заснивају:

а. *Литургија је намењена целом Телу Цркве*, пуном Сабрању, свим Њеним конститутивним елементима: клиру и лаосу, за пуно, словесно и активно учествовање. То се, на првом месту, да видети из основне намене превода – увођења говорног језика у литургијски живот Цркве. Такође је то очигледно и из одлуке оца Јустина да, по древној литургијској пракси, на све прозбе, молитве и возгласе одговара *народ* као целина сабрања а не било каква специјализована или издвојена група или појединач: „Јер је Црква живо Тело вечно живог Богочовека Христа и у њој сви саборно живимо и саборно се молимо. У томе се, такође, испољава саборни карактер Свете Евхаристије.“

б. Литургија је по својој природи једна динамичка стварност која се током историјског развоја усложњавала и мењала. Неке од тих промена не изражавају аутентично богословље Цркве, њен живот и њено учење. Стoga, теологија Цркве, како на основу историјско-археолошких, текстолошких и других *репросективних метода* (То је познато Јустиново инсистирање да одређено преводилачко-редакторско решење: „посведочи већином старих литургијских рукописа и немалим бројем штампаних издана Службеника“) тако и на основу *богословској и часничарској расуђивања* (а њих омогућује светодуховска природа богословља Цркве) може, треба и сме да тај развој прати, промиšља и по потреби исправља и коригује. Пример за то у Јустиновом преводу је поновно увођење честица за Свете Анђеле које је оправдано и сведочењем древних текстова или и богословским разлозима.

Теолошко мишљење као, у најмању руку, једнако важан критеријум, поред сведочанства споменика, приликом решавања неке литургичке недоумице,

утемељио је у свом делу и Митрополит Пергамски Јован Зизјулас. Он је, пишући о питању да ли честице извађене за Свете на проскомидији треба сједињавати у путиру са Св. Агнецом и Крвљу Христовом пре причешћа, рекао: „Судећи по историјским и текстуалним критеријумима изгледа да овакво мешање не охрабрују историјска сведочанства.... Било како било, са *теолошке* *шапке* *тешкима* ово мешање је важно. Тело Христово у Божанској Евхаристији је тело које садржи многе (1Кор 10:17) на првом месту светитеље и верне који су поменути и за које су вађене честице да би се показао лични карактер свакога од њих. Заједница у Телу Христовом на Евхаристији је истовремено заједница са светима и верним који су били поменути ... Вађење честица је сигурно каснија пракса која је међутим неразумљиво одвојено од идеје њиховог инкорпорирања у Тело Христово. Без такве заједнице, нити помињање нити постављање честица око Агнеша нема смисла. Оно што омива грехе поменутих није додир са Агнешом него њихово утешавање у Њега....“

в. Исправке и промене у тексту односно начину служења Свете Литургије никада не смеју да буду плод воље или укуса појединача. О. Јустин је страховао пред могућношћу да неке његове интервенције у тексту превода Литургије могу бити сматране „од нас уведеном новином“ истичући да је његов редакторски рад (стављање извесних текстова који су тек у новије време ушли у чин Литургије, и то не свуда код свих православних у угласте заграде) заснован на принципу да „... није наше да их овом приликом изоставимо али ни да их *протијесшимо* не указавши на њихово новије увођење у чин *Литургије*.“ Та указивања истовремено представљају позив Цркви да на њих на одговарајући начин одговори. Овде треба напоменути да се сам о. Јустин и у овом преводу није увек држао *принципа* указивања него да је умео да интервенише и на радикалније начине.

г. Литургија је једна отворена стварност спремна и способна да у себе прими и лични печат облагодаћених литурга и отаца Цркве, писаца и преводилаца њених богослужбених текстова и химни. До тога је у развоју богослужења увек долазило – не само грешком него и намером. То су били простори личне (самим тим не аутоматски и приватне) побожности. То важи и за превод оца Јустина.

Разговор са Виданом
Данковићем, председником
Удружења за ревизију
приступачности

Цркве и манастире учинити доступним инвалидима

Разговарала Славица Лазић

Захваљујући ангажовању Удружења за ревизију приступачности у градовима Србије почиње да се ради на доношењу стратегије и конкретних планова који ће, уклањањем архитектонских баријера, омогућити особама са инвалидитетом да се лакше крећу. Повод за разговор са г. Виданом Данковићем, председником овог Удружења, је почетак пројекта „Без препрека“, који ће бити реализован у пет градова.

Да ли су обухваћени објекти СПЦ – цркве, манастири, парохијски домови?

– Удружење за ревизију приступачности, са још неколико организација из Србије интензивно ради на програмима који имају за циљ да људима разјасне шта то значи када је неки догађај, услуга, информација, објекат или јавни простор приступачан особама са инвалидитетом, трудницама, родитељима са децом, старим особама. Лакше и неометано кретање је само један вид приступачности. Приступачност, наиме подразумева све оно што сваком омогућава да самостално живи и учествује у свим аспектима живота на једнакој основи, достојанствено и без осећања стида. Ово је неопходно учинити што пре, јер те грешке никога искључују из

живота заједнице, што у савременом друштву никоме није намера. Основна идеја пројекта „Без препрека“ је јачање организација особа са инвалидитетом у Мајданпеку, Ужицу, Пироту, Великом Градишту и Новом Пазару за рад на тему стварања приступачног окружења. Треба мотивисати локално становништво и надлежне институције за решавање проблема приступачности. Ово се наравно односи и на објекте СПЦ. У Новом Пазару, на пример, већ имамо интензивне разговоре око приступачности наших светиња.

Како учинити објекте СПЦ, који су због непроцењивог културног значаја под заштитом државе, доступним особама са инвалидитетом, имајући у виду потребне архитектонске радове?

– Када су у питању овако значајни објекти у културном и историјском смислу, није лако решити проблеме неприступачности. Решења којима би се остварила приступачност требало би да буду неупадљива, лепа и у складу са амбијенталном средином.

Овде је важно да се нађе баланс у усаглашавању стандарда приступачности и очувања карактера споменика културе односно манастира и цркве. У том смислу приступачност објекта који су заштићени не сме да угрожава архитектуру већ да је побољшава. Ја чврсто верујем да је то могуће постићи уколико се архитекте и конзерватори посвете решавању овог проблема, а не да упорно говоре како је то немогуће постићи. Њих демантују вести из света, посебно из Ирске и Велике Британије: у штампи чита-

мо да се ови проблеми решавају на подједнако вредним грађевинама, нпр. на катедрали Св. Павла у Лондону. Не смето никада губити из вида чињеницу да су грађевине ту због људи.

Како функционише код нас ко-ришћење аудио библиотека и текстова у електронском облику који су прилагођени читачи-ма екрана за слепе и слабови-де вернике? Одређеном броју верника који су глуви било би од велике користи објављивање текстова усмених беседа епи-скопа или парохијског свеште-ника у штампаном или елек-тронском облику.

– Практична решења када су у питању аудио библиотеке и текстови у електронском облику се увеко примењују. Администратори многобројних интернет страна које се баве животом Цркве веома лако могу да провере да ли су те стране приступачне, користећи *on line* сервисе за проверу приступачности. Интернет страна је приступачна слепим и слабовидим верницима уколико нема елементе који ће читач екрана „збунити“, већ ће тај програм лако долазити до навигације и самог садржаја стране. Објављивање усмених беседа епископа и парохијских свештеника и титковање видео снимака Свете Литургије и црквених догађаја, обогаћује живот верника који су глуви или наглуви.

На који начин свештеници могу активније да се укључе у живот својих парохијана који су инвалиди, како мотивисати парохијане који имају различите видове инвалидитета да се активирају у животу црквене заједнице?

– Мислим да је најбоље да се сваки парохијски свештеник сам упита како да своје парохијане са инвалидитетом активније укључи у живот заједнице. Активан рад на томе да се објекти и садржаји учине приступачнијим свакако је један од показатеља да су особе са инвалидитетом ту добродошле.

Сматрам да би ово значајно помагло против предрасуда у народу када су особе са инвалидитетом у питању.

У складу са одредбама Конвенције Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом, Уставом, законима и стандардима Републике Србије, принципи којима се треба руководити како би се обезбедило поштовање стандарда приступачности су:

1. Приступ – Свако би требало да буде у могућности да уђе у објекте или јавне површине, без туђе помоћи, са лакоћом и без осећаја стида.

2. Употреба – Свако би требало да је у могућности да користи објекте и јавне просторе са подједнаком лакоћом. Пројектовање, изградња, одржавање и управљање објекатима не смеју да отежавају коришћење једној особи у односу на другу.

3. Задовољство – Свако заслужује право да ужива у окружењу.

4. Безбедност – Свако има право да живи, ради и да се одмара у безбедном окружењу. Пројектовање, изградња, одржавање и управљање објектима морају да омогуће безбедност свакој особи.

5. Обзирност – Свако заслужује да му се посвети подједнака пажња од стране оних који одобравају, пројектују, граде, одржавају и управљају објектима и јавним просторима.

6. Естетски критеријуми – Решења којима се остварује приступачност треба да буду неупадљива, лепа и у складу са амбијенталном целином.

Када постављањем рампе решавамо проблем физичког уласка у храм инвалида, истовремено помажемо и старима и родитељима који долазе са бебама у колицима да лакше уђу. Колико наших храмова има приступне рампе и рукохвате?

– Нажалост, јако мало храмова у Србији је решило проблем неприступачности. Мислим да разлог лежи делимично и у томе што нисмо доволно упорни у захтевима да се проблем реши. Особе са инвалидитетом су често обесхрабрене када увиде на које све препреке ће најти како би дошли до жељеног одредишта. Људи су тада очајни и одустају. Рампе и рукохвати помажу и трудницама, мајкама са децом у колицима и старима. На концу, сви ћемо остарати. Зато, уколико сви упорно инсистирамо на решавању проблема приступачности, поред тога што сада помажемо особама са инвалидитетом, улажемо и у сопствену будућност.

Шта приступачност треба да омогући вернику?

– Приступачност подразумева све оно што људима омогућава да са-мостално живе и учествују у свим

аспектима живота на једнакој основи, достојанствено и без осећаја стида. У једној речи, одговор на ваше питање би био – близост. Уколико довољно посветимо пажње размишљању о животу заједнице и питамо вернике шта би им евентуално олакшало животне рутине за почећемо један дијалог који ће нас све додатно још више приближити.

Колико су наши градови уопште приступачни инвалидима, да ли се о том проблему довољно размишља приликом планирања и пројектовања и хоће ли се у додатно време то питање регулисати правним путем?

– Ситуација се разликује од града до града. Београд и Нови Сад су дакле много приступачнији него пре 10 година. Води се рачуна приликом планирања и реконструкција, те приликом набавки нових возила јавног превоза. Суграђани са инвалидитетом активно учествује у раду градских органа. Поменули сте израду *Стратешије за приступачност* и ту је Нови Сад, први град у Србији који ће је усвојити. Што се тиче закона, они постоје, Србија је међу првим земљама које су потписале и ратификовале Конвенцију ➔

Нажалост,јако мало храмова у Србији је решило проблем неприступачности. Мислим да разлог лежи делимично и у томе што нисмо довољно упорни у захтевима да се проблем реши.

УН о правима особа са инвалидитетом. Имамо и један од напреднијих закона против дискриминације особа са инвалидитетом. Проблем је наравно, примена ових закона.

Како омогућити коришћење нових технологија за олакшано кретање корисника инвалидских колица, слепих и слабовидих у црквеним објектима? Велики број туриста истиче да Београд у том смислу није приступачан град.

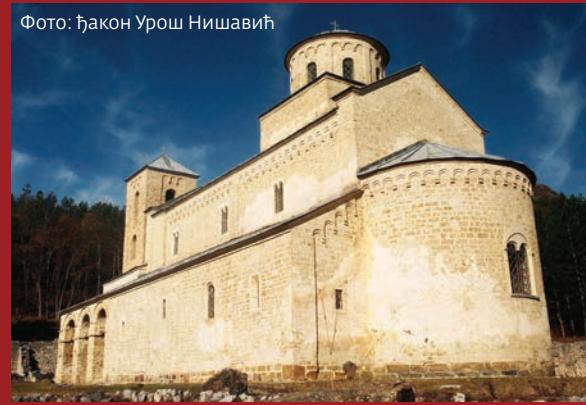
– Најбоље је консултовати се најпре са верницима са инвалидитетом а затим тражити помоћ стручњака да се пронађу најбоља решења. Нове технологије се свакодневно развијају а чешћом применом ћемо обезбедити и да њихова цена буде нижа. Неки производи који служе да олакшају кретање особама са инвалидитетом, која смо до јуче увозили, почињу да се производе у домаћој индустрији што је велика ствар. Најбољи пример за то је гумена трака за асистенцију слепим и слабовидим особама, коју смо увозили из Италије, а коју сада производи „Тигар“ из Пирота.

Што се тиче туриста, Београд је у смислу приступачности туристичких информација, веома неприступачан град. Недавно сам прочитао вест да је чувени Забрањени град у Кини постао приступачан. За то време, код нас, на улазима на Београдску тврђаву ви немате информације о томе колико су захтевне и колико дуго трају шетње до локалитета који желите да погледате, на пример Црква Ружица са капелом Свете Петке. Када дођем у неки не-

Учинити приступачним наше светиње

Нови Пазар је један од пет градова у којима ће током наредних годину дана бити покренут пројекат *Без препрека*. Археолог Ана Нишавић, локални партнер ЦРИД-а за Нови Пазар, видела је могућност да се кроз овај пројекат промовише и идеја о бољој приступачности наших манастира и цркава који се налазе у околини данашњег Новог Пазара, односно Старог Раса. Својим историјским, културним и уметничким значајем ове цркве постале су део најужег избора светских културних добара, и као такви уписане су на Листу светске баштине – Манастир Студеница (1986), Стари Рас са Сопоћанима, што је целина која укључује и Цркву Светог Петра и Павла у Старом Расу, и Манастир Ђурђеве Ступове код Новог Пазара (1979). Сваки од ових споменика носи у себи својеврсне и изузетне историјске, архитектонске, ликовне и културне вредности, због којих су увршћене у пројекат *Transromanika* европске културне туристичке рute. Савет Европе је уврстио овај пројекат у програм *Главни европски путеви културе*. Свакодневно их посећује верни народ из целе Србије и туристи међу којима је велики број особа са инвалидитетом. Добри примери су Манастир Св. Николе, Кончул, који се налази на домак Рашке, затим Црква Св. Тројице у Сопоћанима, као и Петрова црква и црква светог Николе у Новом Пазару, које су делимично приступачне особама са инвалидитетом, уз савладавање једног или више степеника. Нажалост, уз већину ових цркава не постоје приступачне гостопримнице, конаци, сувенирнице, тоалети. Монахиње Манастира Св. Николе, Кончул, залажу се да се, приликом израде пројекта сувенирнице и тоалета, истовремено поведе рачуна о стандардима потребним особама са инвалидитетом. У току је пројекат уређења порте Петрове цркве, где је акценат управо на решењу проблема неприступачности кроз изградњу адекватнијих стаза и тоалета. Такође је у плану да се ураде и приступачније стазе у порти Манастира Ђурђеви Ступови као и адаптација манастирског комплекса (продавница, тоалети).

Када су у питању овако значајни објекти у културном и историјском смислу није лако решити проблеме неприступачности. Манастири су подизани на доста неприступачним и брежуљкастим теренима, са природним нагибима. На сличне проблеме се наилази и у другим земљама, рецимо у Грчкој на Метеорима или у Манастиру Берга у Шпанији. Приступачност не сме да угрози или уништи архитектуру, материјале и карактер који објекат чини значајним. Сви објекти би требали да се сачувaju у аутентичном стању, а мере заштите подразумевају строги конзерваторски приступ.

познат град и имам четири пет сати времена да обиђем знаменитости, веома би ми значило да знам колико ће ми времена то све одузети и

колико је која рута физички захтевна. Посебно уколико са собом водим двоје деце од којих је једно у колицима.

Сећање на Олгу Врањкић

Јпетак, 30. марта 2012. године у Саборној цркви у Београду служен је паастос Олги Врањкић, која се упокојила 20. фебруара ове године у дому за старе на периферији Земуна. Дуге године, све до оснивања Хиландарске задужбине, покојни Олгица Врањкић и њен супруг били су поверици Манастира Хиландара, а такође и ревносни сарадници Манастира Ђелије у објављивању списка Авве Јустина Ђелијског. Њихов, авраамовског типа, гостољубиви дом у центру Београда деценијама је био сигурно уточиште бројним монасима и монахињама српских манастира, најпре Хиландара и Ђелија, као и студентима теологије од којих су неке и сами стипендирали. Паастос је служио Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, уз саслужење протојереја-ставрофора Петра Лукића, старешине храма, и јереја Славише Поповића, Владимира Левићанина и Александра Ђаковца.

Беседећи, Митрополит Амфилохије је говорио да постоје душе чије присуство и дух греју друге душе, или да постоје душе чије одсуство греје друге душе, те је тако и са покојном сестром Олгом. „Њен дух и карактер, њено богољубље и братољубље, ревност за дом Божији, испунили су читаво њено биће и она је по свој својој могућности узвратила Цркви и народу љубав на љубав. Њен благи, богољубиви дух“, свједочи је Митрополит Амфилохије, „био је духовни стуб многима, почевши од њеног супруга Петра, који је и сам понео крст на голготи српскога народа страдајући од безбожника, бивајући осуђен од комунистичког режима на смрт и дуге године издржавши у сремскомитровачкој робијашници.

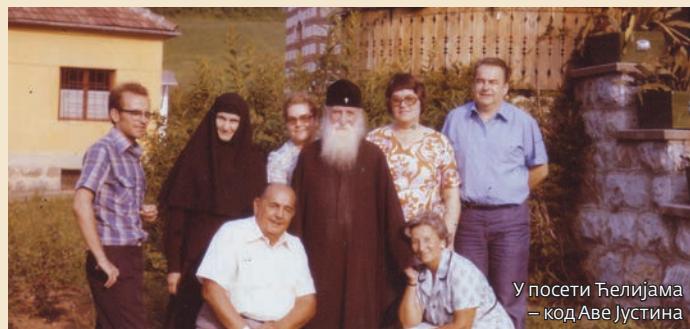
Доживио сам благослов Божији да сам имао прилике, управо двадесетак дана пред њено блажено премиње, да се сусретнем са њом и као претходних деценија осетим благородност њеног духа и милину која је избјала из њеног смиреног и благог лика. Бог да је упокоји у недрима Авраама, Исака, Светог Симеона Мироточивог, ктитора Манастира Хиландара коме је служила као повериник више од тридесет година. Душу њену блажену нека приведе престолу Господњем Свети Архангел Михаило, небески покровитељ Манастира Ђелије, коме је такође служила са својим супругом бивајући ревносни сарадник Светог Авве Јустина Ђелијског и мати Гликерије, на објављивању Жишија Светих и свих других списка аве Јустина.

Уз пламен воштаница нас присутних који смо се сабрали овде под сводом овог храма београдског, да се помолимо за покој њене блажене душе о четрдесетодневици преминућа иду и безбройни пламени љубави и захвалности свих оних Божијих душа које су се током шездесетогодишње њене човекољубиве пожртвованости орејали о њену љубав и пожртвовање.

Бог да јој душу прости и дарује рајско насеље.“

Олгица са супругом Пером и пријатељима, у друштву о. Јустина Поповића, Јрм. Атанасија и Ђелијских монахиња, Ман. Ђелије 1975. године

У посети Ђелијама – код Авве Јустина

Олгица у друштву свог великог пријатеља Владике Атанасија (Јевтића) у Конаку кнегиње Љубице

Митрополит Амфилохије у посети Олгици, пред крај њеног живота

Четрдесетодневни паастос блаженоупокојеној Олгици

Поводом изложбе „Четврта димензија иконе“
иконописца Јована Атанасковића

Црква, породица, уметност – нераскидива целина!

Разговарала Марина Марић

Мислим да је копирање старих мајстора добро само у процесу учења и савладавања иконографског начина сликања.

У уторак, 3. априла 2012. г. у Галерији Феникс на Дорђолу, отворена је изложба иконописца и фрескописца Јована Атанасковића, рођеног 1974. године у Краљеву. Прва искуства из сликања иконе стекао је у иконописачкој радионици Манастира Жиче. Након тога као део сликарске екипе почиње са теренским радом по храмовима СПЦ где се упознаје са зидним техникама (*al fresco* и *al seco*). Од 1995. своје знање и технику усавршава на Академији за уметности и конзервацију при СПЦ. Редовни члан УЛУПУДС-а (сликарско-графичка секција) постаје 1998. године, а 2000. године стиче статус слободног уметника. До сада је самостално у потпуности или делимично осликао 11 храмова и урадио велики број икона на дасци, платну или зиду.

Како је настала изложба „Четврта димензија иконе“?

– Пре четири године сам урадио „Анђео се бори са Јаковом“ тако што сам покушао да новим материјалима и начином сликања изобразим ту старозаветну тему. Од тог рада касније се развила идеја за друге радове и потреба да на исти начин прикажем композиције из Старог и Новог Завета, које су по мом мишљењу део живота савременог човека. Изложба је добила назив „Четврта димензија иконе“ јер осим три димензије (висина, ширина и дебљина), мојим радовима сам техником, ефектом сликања, композицијама у слојевима и њиховим колажним слагањем, додао и дубину. Та дубина подразумева нематеријалну суштину иконе.

Ова изложба се у великој мери разликује од мојих претходних самосталних изложби, али је истовремено и природни след мојих трагања као уметника за суштином. Првом самосталном изложбом „Православна Симфонија“, пре петнаест година започео сам тај пут објединавањем природних материјала, од којих су у средњем веку зидани храмови (опека, камен, малтер, олово, дрво), иконама урађеним у фреско-технички на покретним, дрвеним носачима као осврт на Моравску школу, једини аутохтони српски израз кроз историју црквене уметности. А данас, употребом савремених материјала (поликарбонатских плоча, метала, клирита, акрила) на један нов начин, али и даље у оквиру византијског канона, настављам оно што сам тада започео.

Ваше иконе представљају лични стил и начин иконописа. Ослављате се на византијску традицију или на различите врсте модерних праваца...

– Од самог почетка у свом раду инсистира сам на сопственом, личном уметничком изразу у иконопису. Мислим да је копирање старих мајстора добро само у процесу учења и савладавања иконографског начина сликања. Када се савлада техника, сваки уметник би требало да преузме одговорност и да даде свој лични допринос иконографији, а опет, да остане у оквирима канона. Оно што су нам велики мајстори средњевековног сликарства оставили у наслеђе врло јасно нам указује на ин-

дивидуални пут и лични печат који су оставили на фрескама наших старих манастира. Иако се о њима углавном мало зна, кроз њихов рад препознајемо карактер, емоције и размишљања, па и њихова уметничка трагања.

Библијске теме стављају пред нас увек иста питања или нам истовремено дају и одговоре на њих. Није ли робовање материјалном и потрошачка дехуманизација савременог друштва као и жеља човека данас да се првенствено кроз то оствари исто што и зидање Куле вавилонске? Нису ли немоћни пред Потопом, једнако препуштени страдању, као жртве природних катастрофа које су део скоро свакодневних дешавања у свету?

Иконописац средњег века је догађаје које описује Свето Писмо у своје време представљао савремено са визуелним елементима свог доба. Каснији стилови у црквеној уметности су донели приказе свог доба, тако да и ми, данашњи иконописци, треба да поштујемо тај континуитет и држећи се канона наставимо на свој начин да представљамо већ виђене теме, али да се не задржимо само на томе, већ и да препричамо нове, ретко или до сада ненасликане.

Ликови на иконама делују помало апстрактно са геометријским изразима лица. Зашто?

У црквеној уметности било је често преплитања елемената источне и западне културе. Камена пластика и архитектура Студенице је један од примера на нашем простору да су у православној сре-

дини неговани и романски па и готички облици. Главна тачка сусрета источног и западног сликарства у том периоду је наслеђе антике, с том разликом да је за Запад то било откровење, а за Исток уметнички и културни континуитет и основа за надоградњу, односно синтезу ликовне уметности и православног теолошког учења.

Узори у уметности се стално мењају, али циклично. Својевремено је као модерни правац барок са запада немилосрдно чак и потиснуо и „прекрио“ наше византијско сликарство. Висока уметност била је у сенци осредњих вредности. А модерни правци двадесетог века су управо и настали повратком на византијску традицију обрнуте перспективе, облика, па и боја. Оно што наше око препознаје као утицај модерне уметности, било је у геометрији или изразу, извире из православне уметности средњег века. Наравно, темама их не можемо упоређивати у потпуности.

„Платно“ се разликује од осталих икона. Како је настала та композиција?

У контексту читаве изложбе сам хтео да и ову тему обрадим на свој начин. То је комбинација контраста пластичности убруса, његове материјалности и лика Христа приказаног сликарски минимално. На тај начин сам хтео да нагласим ту нерукотвореност оригиналног Убруса који је Господ послао цару Августу. И поред тога што се сам убрус на мом раду намеће као доминантан, његова белина и оштри набори су у другом плану у односу на топле тонове којима је Христов лик изображен. Четврта димензија „Платна“ символизује оно што је заправо било исцелитељско у оригиналном Убрусу – духовност, вера, а не материјал сам по себи.

Да ли иконама „Јудин пољубац“ или „Распеће Христово“ желите да подсетите хришћане како је Христос страдао за њих?

– Да, наравно. Мислим да се савремени човек навикама, поступцима, па и законима поново вратио Старом Завету и да заборавља највећу Истину да је Јубав изнад Закона. Сваке године нас Васкрс, као најрадоснији празник, управо подсећа и опомиње на то какву је жртву Господ Исус Христос поднео за нас Распећем на Крсту. И поред претходне Јудине издаје и одбачености Он је ипак

пружио несебичну љубав свету Стражијем и Васкрсенијем победио смрт. И данас, две хиљаде година од тог догађаја, ми као хришћани не смејмо да заборавимо да само у саборности са нашем Православном Црквом можемо да достојанствено узрастамо кроз искрену веру и љубав према Богу.

Поред библијских композиција насликали сте иконе из немањићке историје. По први пут се као фреска појављује „Зидање Хиландара“. Шта Вас је покренуло да насликате поменуту фреску?

– Фреска „Зидање Хиландара“ је настала као део циклуса о животу Светог Саве који је живописан у Храму Светог Саве у Перту, западна Аустралија. Поред ње, део ове целине чине још неке представе из његовог Житија које до сада нису насликане или су ретке као на пример „Свети Сава добија икону Богородице Тројеручице у Светој Земљи“, „Рођење Светог Саве“, „Бекство Светог Саве у манастир“, „Спаљивање моштију Светог Саве“... У православној иконографији је устаљена пракса да се Патрону, ако архитектура храма дозвољава, посвети један део живописа. Као што је стил сликања, колорит и избор технике рада везан за мој сензибилитет, тако је и одабир догађаја

из житија светитеља моја лична емотивна инспирација, а реализујем их уз благослов Цркве.

Који су Ваши будући планови?

– Немам конкретне планове. Живот у Цркви, моја породица, моја уметност су нераскидива целина и поставио сам само циљ да напредујем у односу и према послу и према ближњима. Када почињем осликавање неке цркве, увек је једнак осећај изазова и одговорности пред белином зидова. Такав је и сваки нови дан нашег живота. Не треба траћити време, луксуз слободног времена је истовремено и добровољно препуштање искушењима. Па, ето можда се тај мој циљ онда и може окарактерисати као будући план да употребим своје постојање покушајим да докучим лепоту самог чина стварања, онолико колико је човековој моћи дато.

У организацији Издавачког фонда СПЦ Архиепископије београдско-карловачке, по први пут одржан у Београду

Васкршњи сајам (27. март–8. април)

Y присуству бројних званица и гостију, Сајам је почeo молитвом и појањем Мушкиог певачког хора под диригентским вођством Ђакона Владимира Руменића.

Подсетили смо се те вечери на свечаном отварању, 27. марта 2012. кроз речиprotoјереја-старофора др Владимира Вукашиновића, како су некад изгледали сајмови са учешћем Српске православне цркве. Пре тридесетак и више година, било је то врло скромно: „Тек пар књижица, неколико скромних наслова, труд храбрих издавача која тешка времена и неповољни услови нису обесхрабривали. Оно што је тада излазило било је оно свето семе које су наши оци посејали да данас овако шарено, миомирисно и свето проклија.“

Патријарх српски Господин Иринеј је отворио Васкршњи сајам речима: „Народе Божији, ми се налазимо пред величким хришћанским Празником и у току смо великог поста када хришћани улажу посебан труд и подвиг како на близи о својој души, тако и о великој радости коју доноси Празник Христово васкрсење. Хришћански живот се састоји из молитве и делања, труда и рада. Васкршњи сајам је посвећен другој врсти подвига наше вере, посвећен је ономе што припада нашој Цркви, што припада нашој вери и што нас оплеменује и помаже да себе усмеримо ка ономе што је живот и пут ка Истини.“

Захваљујући доброј припремљености и великој посвећености свих учесника, гостију, излагача, унет је нови дух у свакодневни живот Београда. Особеност Васкршњег сајма је концепт *Жива култура*, што се видело на основу прегледа програма и сајамских дешавања.

На сајму су учествовали, поред Патријаршије, многобројне епархије, манастири, издавачке установе које се баве православном делатношћу. Учествовали су излагачи из Румуније. Производна фирма Иконија се представила рукотворинама и црквеним предмети-

ма. Узели су учешћа и „Браћа Ксаркирас“ из Атине. Као гост је била и *Београдска надбискупија*.

Васкршњи сајам су посетили надбискуп београдски Станислав Хочевар, градоначелник Београда Драган Ђилас са својим сарадницима, као и личности из црквеног, културног и јавног живота.

Првог дана Васкршњег сајма подсетили смо се на *блаженоточишице Патријарха Павла*. Епископ крушевачки Давид је нагласио: „Дух Његових (Патријарха Павла, прим. ред.) поука и мисли, изрека и духовитог плетенија словес – дух је православног Предана: библијског и литургичког, пастирског и отацког, филокалијског и мисиошког... Заправо дух свих његових речи усмерен је на то да пробуди хришћанску савест, да је укрепи, разгали и назида.“

Васкршњи сајам је посветио посебну пажњу како верском, тако и сваковрсном образовању за све узрасте.

У циклусу „Оживљено сликом“ гост „Наше Србије“ је био Лазо Средановић, аутор најпопуларнијег стрипског серијала нашег времена – „Дикан и Стари Словени“, а Школа стрипа „Ђорђе Лобачев“ одржала је јавни час.

Троје аутора књиге *Српски ког* – Ђакон Ненад Илић, Анастасија-Весна Илић и Ивица Живковић – имали су прилике да објасне своју мотивацију и метод са етичког, образовног, комуниколошког, културног и богословског становишта у објављивању ове књиге.

Занимљиву изложбу и мајсторске радионице поставила је *Академија за конзервацију и уметност СПЦ*, чинећи од другог спрата здана уметничку колонију, чији су радови опремили цео простор у којем се одржавао Васкршњи сајам.

Наша Србија је својим програмима обухватила разне теме: српски звук и откровење код западних слушалаца, Дунав, хришћанство, Словени. Представљена је Српска енциклопедија и Википедија. Посебан је био концерт Срђана Асановића, појца који је старим извор-

ним српским песмама уз предавање др Мирјане Закић, етномузиколога, помагло опоменуо све нас о очувању нашег извornог музичког стваралаштва.

Нису заборављени ни дечији часописи *Муња*, *Политикин забавник* и *Светосавско звонце*.

Подухват „Ризница српске духовности“ представили су директор Предраг Јовановић, главни и одговорни уредник Миле В. Пајић и песник Добрица Ерић. У оквиру ове посебне духовне ризнице, своје место нашла је родољубива поезија, гуслари и етно музика.

Као изузетан догађај било је представљање *Монографије о Небојши Митрићу*, вајару вароши београдске. Епископ шумадијски Јован је надахнуто говорио о животу и делу Небојше Митрића а поред њега су говорили и аутор монографије др Станислав Сташа Жиковић.

Посебне су биле духовне вечери са јеромонахом Доситејем, Николом Дробњаковићем, када смо уживали у предавању о Хиландару, али и вече са *Вељом Павловићем*, уредником *Стидија Б.* Уз обиље филмског материјала подсетили смо се на наше духовнике.

Архимандрит *Јован Радосављевић* је живо говорио о великим игуманима Српске Православне Цркве.

Штанд које је организовало Удружење МНРО (ментално недовољно развијене особе) био је веома посвећен. Ту је и удружење Баштина и Етно радионица, дводелска радионица, ту су галерије, мале ризничарске радње са рукотворинама и иконографским радовима.

Средња школа за уметничке занате из Шапца је на разне начине доприносила свеопштој васкршњој радости.

Гост из Атине Хараламбос-Харис Скарлакидис, представио је своју књигу *Свети ојањ – чудо на Христовом Гробу на дан Велике Суботе*, о којој је говорила књижевник Зорица Зеј.

Одржан је Округли сто са темом: *Средstva јавноi информисања о Цркви и Цркви у средstvima јавноi информисања*.

Врло отворен и искрен дијалог изазвао је интересовање публике. Закључак је: потребан је жив дијалог између Цркве и медија, бржи проток информација, директнији контакти и проходност до служби и одговорних лица. Учесници овог занимљивог окружлог стола су били: превзимтер Вукашин Милићевић, уредник радија *Словолубве*, превзимтер Оливер Суботић, уредник часописа *Мисионар*, Санја Лубардић, уредник ТВ *Слујдио Б*, Раде Драговић из *Вечерњих Новости* и Зорица Зец испред *Српске цијаспоре* и недељног магазина *Печаш*.

Необична је књига и значајна тема *Здрави стилови живота код младих* ауторке Божице Фатовић Милићевић, коју је штампала Штампарија СПЦ. О књизи су говорили стручњаци из ове области. На најкраћи могући начин ова књига покушава да одговори на питање младих: Имам проблем, шта да радим.

О још једној необичној књизи, *Волф Пуц ка истини*, аутор Наталија Крајсвег, Беч, (псеудоним) говорили су проф. др Радивоје Паповић, Ненад Радош, књижевник а драмска уметница Биљана Ђуровић је прочитала најзанимљивије делове из ове књиге.

Своја издања представили су Свети Архијерејски Синод, Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке, Богословски факултет, као и Кати-

хетски одбор за веронауку Архиепископије и други издавачи.

Увек активно и без преда-ха, *Светосавско звонце* је у радионицама које су држали илустратори Слободанка Боба Тодоровић, Сара Илић и Стеван Ковачевић упознавало децу са територије општине Вождовац са вештинама иконописа и калиграфије. *Светосавско звонце* (Радмила Мишев, уредница), је посебно обележило празник Лазареву суботу – Врбицу, позоришном представом *Звезда рођестава*, у извођењу позоришне трупе „Звонце“. Овај посебан празник деце је увеличено и драмски уметник Тихомир Арсић са монодрамом *Ми смо њихови поћомци*.

Последњег дана одржавања сајма подељене су повеље свим излагачима и утемељивачима првог Васкршњег сајма које је урадио домаћин и организатор, Издавачки фонд. Повеље је поделио

Епископ хвостански Атанасије Ракита. Издавачки фонд није пропустио прилику да се захвали донатору, Привредној комори Србије, Центру, али и медијским кућама које су извештавале о свакодневним дешавањима.

Предлози и сугестије излагача и посетиоца Васкршњег сајма добро ће доћи организатору да наредни Божићни сајам, који ће, ако Бог дà, бити организован у децембру месецу, буде још успешнији и душеполезнији.

Зорица Зец

Извор: Информативна служба СПЦ и Радио „Словолубве“

Веронаука на Сајму

Дојринос веронауке школском образовању Србије била је тема деветог дана Васкршњег сајма, која је изазвала изузетну пажњу и окупила многобројну публику у просторијама бивше робне куће „Клуз“. Програм је био посвећен десетогодишњици увођења верске наставе у образовни систем Србије. Учествовали су: Епископ хвостански Атанасије (Ракита), председник Катихетског одбора Архиепископије београдско-карловачке, јереј Јован Бабић, ђакон Ненад Илић и вероучитељ Стеван Јовановић.

Сви учесници су се сложили да је значај веронауке велики у васпитању и образовању младих, у њиховом формирању и сазревању у данашње време.

Преосвећени Владика Атанасије истакао је висок степен интегрисаности веронауке у образовни систем основног и средњег образовања. „Београд са широм околином, тачније Архиепископија београдско-карловачка, има 132 основ-

не школе, 88 средњих школа, а међу њима – 12 за децу са специјалним потребама и 10 музичких школа. Две стотине и седамдесет вероучитеља ради у овим школама а њихови извештаји, као и извештаји других наставника, професора и директора говоре о значају верске наставе, како у погледу васпитања, тако и у погледу образовања деце. Веронаука је у служби Цркве, а вероучитељи, испуњавајући задатак Цркве, настоје да код младог бића створе и однегују данас, тако преко потребну, доброту, духовну лепоту, радост,

одушевљење... Када се развије доброта код детета оно постаје отпорно на све појаве зла којих има толико у савременом друштву“ – рекао је Владика Атанасије и закључио: „Враћање веронауке у школе је најбоља ствар која се дододила овом народу“.

Издавачка делатност Светог Архијерејског Синода

У петак, 6. априла 2012. г., било је представљање издавачке делатности Светог Архијерејског Синода СПЦ. Главни и одговорни уредници гласила СПЦ укратко су представили периодику САС-а. Проф. др Драгомир Сандо, гл. и одговорни уредник *Службеној листици СПЦ*, скренуо је пажњу на историјске моменте у настајању овог гласила. „Ово је најстарије црквено гласило које излази у континуитету. Његово штампање није зауставио ни други св. рат, а у националном смислу по дужини излажења је одмах после *Летописа* Матице српске“. Иначе, први српски, официјелни Црквени гласник је изашао далеке 1876. године у Новом Саду под називом *Званични листник српске Митрополије*. У правом смислу те речи садашњи Гласник СПЦ има свог претходника, у *Службеном листу једињене Српске Православне Патријаршије* из 1920. године, а под данашњим називом излази од 1940. г.

Презвитер мр Александар Ђаковац је говорио о смислу и намени два листа, чији је он уредник. Најпре о новинама Српске Патријаршије *Православље*, за које је рекао да су намењене широј читалачкој публици, свештенству и монаштву, али најпре онима који су „срцем у вери, а разумом својим имају многа питања да поставе.“ Зато се по његовом мишљењу издавају две димензије ових новина – информативна, „актуелно – о свим важним збивањима код нас и у иностранству“, и едукативна димензија „настала, нарочито после периода комунизма, када се јавила потреба да „ затворену“ теологију, која је „говорила“ недовољно јасним и једноставним речником приближимо читаоцу. Било је премало публикација које су представљале нашу веру тачно, а са друге стране јасно и ра-

зумљиво о свим савременим темама које одсликавају однос Цркве и друштва,“ рекао је о. Александар Ђаковац.

Теолошки *йтологи* су версконаучни часопис, намењени читалачкој публици којој стручни, теолошки термини не представљају проблем. Први уредник овог часописа био је проф Владан Поповић, а уредници су били и блаженопочивши Владика Данило Крстић и проф. др Радован Биговић. После готово седам година застоја у излажењу, *Теолошки ћитологи* су поново, редовно, једном у три месеца, у рукама својих читалаца.

О *Православном мисионару*, званичном гласилу за младе, које излази од 1958. године, говорио је уредник, презвитер др Оливер Суботић истакавши 2008. годину као прекретницу, када је одлуком САС-а *Мисионар* добио садашњи визуелни идентитет, уз промењен тематски опсег, те је прилагођен млађој популацији. „У овом гласилу се не бавимо полемичким текстовима који би покривали актуелности, те се суштинска вредност сваког броја може наћи у непролазности и једнакој важности и у оном броју од препет и препетнаест година“, закључио је о. Оливер Суботић.

Светосавско звонце, православни дечији часопис, званично је помоћно средство у настави веронауке по одлуци Синода и Министарства вера. Тираж од 30.000 примерака омогућују „претплатници широм земљине кугле, који нису само претплатници, већ чланови једне велике живе породице“, истакла је Радмила Мишев, уредник овог листа.

На крају је Градимир Станић, говорио о издавачкој делатности Синода, укратко представио укупан издавачки подухват, осврнувши се на цепни *Календар СПЦ*, који је у бившој Југославији имао невероватан тираж од 2.500.000 примерака, годишњак *Календар Цркве* који излази од 1966. године, те на издања богослужбених књига. Осврнуо се и на прошлогодишњи издавачки подухват – већ распродато издање комплетне Библије са девтероканонским књигама.

Снежана Круйникović

Васкршња прича у Еванђељу по Марку почиње доласком жена у рано недељно јутро на гроб у који је положен распети Исус (Мк 16,1–2). Њихову недоумицу у погледу тога ко ће им помоћи да одвале стену са улаза у гроб решава необични призор који затичу: велика стена је већ одваљена (Мк 16,3–4). Када су ушле у отворени гроб затичу у њему младића обучена у белу хаљину, који је седео са десне стране места на коме је био положен Исус (16,5). Пошто су се уплашиле, у бело обучени младић обратио им се следећим речима: „Не плашите се. Исуса тражите Назарећанина, распетога. У стаде, није овде; ево места где је био положен. Него идите и кажите ученицима његовим и Петру, да ће пред вами отићи у Галилеју; тамо ћете га видети, као што вам рече“ (Мк 16,6–7). Чувши ове речи, жене се уплашише веома и ништа никоме не рекоше (16,8).

Жене мираносице, које долазе да помажу Исусовој тело, наилазе на празан гроб. Међутим, истине ради, гроб није потпуно празан. Онај кога траже додуше није у њему, али гроб није празан утолико што се у њему налази загонетни младић који саопштава присутним женама васкршњу поруку (Мк 16,5). Овде је важно најгласити да се у Еванђељу по Марку особа у празном гробу изричito назива „младић“ (ιεανίσκος), а не „анђео“. У Еванђељу по Матеју такође је у празном гробу није младић, већ „анђео“ који је сишао са неба, одвалио камен од гроба и седео на њему (Мт 28,2). У Еванђељу по Луки у празном гробу нису ни један младић, нити један анђео, већ „два мушкарца“ (Лк 24,4; ἄνδρες δύο), док Јован говори да је Марија видела „два анђела“ (Јн 20,12; δύο ἀγγέλους). Без обзира како су настале ове разлике у васкршњим извештајима, важно је да Еванђелист Марко изричito и намерно говори о младићу, пошто да је хтео да наведе анђела, то би и учинио, јер пет пута раније у свом Еванђељу говори о анђелима.

Непознати младић

Овај моменат није пук слукајност, већ сигнализује једну дубљу пору-

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Младић у празном гробу (Мк 16,5)

– ранохришћанска вакршња катихеза –

gr Предраг Драјтишиновић

ку коју је Еванђелист Марко уткао у своју приповест. Наиме, у својој еванђелској приповести Марко два пута приповеда догађај са једним не-познатим „младићем“. У оба случаја „младић“ је загонетна личност. Први пут „младић“ се појављује у једној необичној сцени у Мк 14,51–52. Приликом хватања Исуса дошло је до опште пометње међу ученицима: „И оставивши га, побегоше сви“ (Мк 14,50). Потом следи: „А за њим је ишао неки младић огрунут платном по голом телу; и ухватише онога младића. А он оставивши платно, наг побеже од њих“ (Мк, 14,51–52). Овај моменат у приповести је јединствен у еванђелској традицији, тј. има га само у Еванђељу по Марку. Тачније проучавање овог текста и његово упоређивање са приповести о младићу у празном гробу (Мк 16,5) показује значајне сличности у вокабулару и мотиву. Све то упућује на намеран и јединствен захват Еванђелисте Марка, који је паралелним читањем ова два текста желео да проследи једну дубљу поруку од простог навођења следа догађаја.

Чини се да младић који следује Христу приликом хапшења и младић из празног гроба представљају једну тематску целину. Сличности су следеће: обојица су анонимни и за обојицу се користи реч младић (*ιερός νέος*). У оба случаја нарочити акцепт се ставља на њихову одећу: први младић је био огрунут (*περιβεβλημένος*) платном по голом телу, док је други био огрунут (*περιβεβλημένος*) белом хаљином. У целокупном Еванђељу Марко само на ова два места користи глагол „огрунути“ (*περιβάλλω*). Већ ови увиди показују да су приче о млади-

ћима повезане и подстичу на трагање за дубљим смислом ових текстова.

Симболика одеће

Одећа свакако има своју симболику: огрунут платном (*σινόδια*) по ногам телу и бела хаљина (*στολή λευκή*) свакако симболишу почетак страдања – када младић бежи – и радосну поруку Вакрсења – коју саопштава женама. Ова два момента као да указују на стање у коме се налазе неофити, односно они који се крштавају у Цркви. Док први младић, огрунут у обично платно, покушава да следује Христу који страда и при томе бива осујећен од римских војника и присиљен да наг побегне, младић у празном гробу је уредно обучен у беле хаљине, није ужурбан, спокојно седи са десне стране места где је био положен Исус. Крштењска симболика је очигледна: „младић“ је тип новокрштених хришћана и представља њихов пут од почетака следовања Христу, саблазни Његовог страдања, страха од спољашњих непријатеља, обитавања нагости несигурне, само „платном“ прекривене егзистенције, до спокојне и непоколебљиве вере у Христово Вакрсење.

У ранохришћанској крштењској пракси Цркве кандидати за крштење најчешће су носили обичну одећу све до крстерионице, а потом су на ги погружавани у воду (= симболика смрти Исусове) да би по изласку из воде носили белу одећу (= симболика Вакрсења Исусовог). У приповести Еванђеља по Марку младић који бежи у моменту почетка страдања Христовог може дакле представљати агонију онога који одлучује да се хрсти и ње-

гово суочавање са крсним путем на коме треба да следује Исусу, док младић који седи у гробу, са десне стране, представља спознају величанственог дела Божијег, Вакрсења Христовог у коме је позван да учествује. У том смислу би порука коју младић упућује женама: „идите и кажите ученицима његовим и Петру, да ће пред вами отићи у Галилеју; тамо ћете га видети као што вам рече“ (Мк 16,7), била порука упућена сваком читаоцу, да се врати у Галилеју, дакле у свет Маркове еванђелске приповести и да се на ново сусреће са Христом, ониме што је он чинио и учио, само овога пута у светлу догађаја Његовог Вакрсења. Праћење Христа од почетка Његовог деловања у Галилеји, преко Његовог страдања на крсту до Вакрсења, пут је свакога који се одлучи да му следије, а то своје следовање пројавиће крштењем које је такође пут који води од страдања и несигурности овога века до славе и величанства Вакрсења Христовог.

Приче о младићима у Еванђељу по Марку (Мк 14,51–52 и 16,5) конципиране су дакле као ранохришћанска вакршња катихеза. Ова катихеза има двоструки циљ: први је да ослика пут неофита, од храброг следовања, преко колебања и бега до спокојног слављења Вакрслог Христа, од на гости егзистенције у страху до белих хаљина славе Господње (уп. Мк 9,3). Други је да хришћане потакне да увек изнова читају целокупно Еванђеље по Марку, јер је то прича која их се суштински тиче, у којој ће увек наћи поуку за свој хришћански живот. То је дакле прича у којој ће увек изнова наћи Господа и бити сведоци његове крсне и вакршње славе. ■

Старозаветни великани вере

Вера као држање за Невидљивог

Јован Блајојевић

*Вером остави Египат
не уплашишши се краљеве наредбе;
јер се чврсто држао Невидљивога
као да ја гледа.
Јеврејима 11,27*

Аутор Посланице Јеврејима наставља са приказивањем Мојсеја кроз призму вере. Он следи хронологију и говори о Мојсејевом склањању из Египта у Мадијам, област у којој је странствовао наредне четири деценије (Изл 2,14–15). Чини се да је навод Посланице у контрадикцији са јеврејским текстом Изласка где се Мојсејево напуштање Египта повезује са страхом од фараонове одмазде. Септуагнита не инсистира на овој каузалности, али је подразумева. То предање, највероватније, следи и архијакон Стефан (Дап 7,27–28). Писац *Химне вере*, на супрот томе, истиче да страх није био разлог Мојсејевог напуштања Египта. Он се ослања на интертестаментарно предање које је Мојсејево напуштање Египта схватало као племенити чин вере. Писац, ипак, није произвољно одабрао да предност дâ интертестаментарном предању, а не Писму, већ промишљено представља значајну карактеристику вере: Мојсејев страх се *подразумева* и истовремено се сведочи о вери која страх преображава у храброст. За аутора *Химне*, храброст Мојсеја није неустрашивост већ победа над страхом коју даје вера и исправно деловање *уркос сираху*.

Мојсеј је осетио страх због обзначавања убиства египатског надзорника, али то није био покретач његовог одласка из Египта. Тај одлазак је био чин вере усмерене ка будућем ослобођењу Израиља. Писац наглашава улогу вере у превазилажењу страха кога узрокују спољашње окол-

ности, околности описаних споменом *краљеве наредбе* (27а). Израз у сећање дозива септуагниталну верзију Изласка која сведочи да је фараон захтевао *живој Moјсеја*, односно да је Мојсеј због убиства египатског надзорника радова био стављен ван закона и осуђен на смрт.

Писац у 27а показује да је Мојсеј вером превазишао страхове реално утемељене у свакодневном животу, отпочевши нову етапу тог живота – стицања искуства која су вековима раније стицали праоци Израиља странствовањем у Ханану. Попут великих претходника, он је четири деценије био странац у пограничним деловима Ханана, живећи међу срод-

ницима Израиља и потомцима праоца Авраама – Мадијамцима. Они су чували бројна предања о Аврааму и о његовом Богу. Та предања нису имала монотеистичку чистоту какву је касније развио Мојсеј у израиљском народу, али су му помогла да се ухваташи за *Невидљивога*, да би га се потом *чврсто држао, као да ја види*, како је поетски то описао аутор Посланице (Јевр 11,27).

У ст. 27б се открива извор снаге којом вера преображава страх у храброст. Вера се схвата као чврсто *држање на Невидљивога као да је видљив*. У Старом Завету истиче се да је Бога немогуће видети или да такво виђење собом носи смртну опасност

Стих Изл 2,14–15 се можда односи на Мојсејев одлазак са Израиљом из Египта (=излазак), а не на његово бекство у Мадијам, јер се може учинити да се опис *не побојавши се краљеве наредбе*, више слаже са победоносним изласком народа него са бекством појединца. У овом случају писац *Химне* прати убичајену троделну поделу Мојсејевог живота по схеми зх40 г. *Прве четири деценије* почињу Мојсејевим рођењем и протежу се до убиства египатског надзорника – због чега је морао да напусти Египат (уп. Јевр 11,26). *Друге четири деценије* се завршавају догађајем изласка када је Мојсеј, као глава израиљског народа *остави Египат* (=излазак) *не побојавши се краљеве наредбе* (Јевр 11,27), и тим догађајем отпочињу *последње четири деценије* Мојсејевог живота, завршене упокојењем у Синајској пустињи. Стих 27 се, дакле, повезује не са ст. 26 већ са ст. 28 и култном радњом која је обележила догађај Изласка – Пасхом. Из оваквог тумачења следи да се 27б односи на теофанију код *несагориве купине* (Изл 3). Троделни приказ Мојсејевог живота био стандардни образац у доба античког јудаизма и следи га и архијакон Стефан (Дап 7,20–37). У *Химни вере* он није сасвим јасно примењен. Овако тумачење има извесну тежину, але се суочава са проблемом хронолошке недоследности, јер се у том случају најпре говори о изласку, па тек онда о Пасхи – иако је она хронолошки претходила изласку и то као иницијална тачка изласка. Писмо сведочи и да су пошасти које су погодиле Египат уплашили његове лидере и становнике толико да су здушно подстицали Израиљце да што пре напусте територију империје (Изл 12,31–33). У таквој атмосфери напомена о непостојању страха код Мојсеја била би сувишна.

Мојсеј пред Неопалимом купином – синајска икона, 12. век

(Пост 16,13; Изл 33,18–23; Пнз 4,12; Пс 97,2 уп. Рим 1,20; Кол 1,15; 1Тим 1,17). Јудео-јелинско предање, и пре свега Филон, термин *невидљиви* често употребљава као атрибут или чак као супститут за Бога (премда се то никада не чини у Старом Завету). Ову употребу су вероватно баштинили и образовани кругови ране јудео-хришћанске заједнице, укључујући и читаоце Посланице. *Виђење невидљивог* је, свакако, богословска антиномија коју писац *Химне вере* свесно употребљава да би истакао изузетност Мојсејеве вере.

Виђење о којем се овде говори највероватније је пророчко зрење, повезано са раније споменутим свесним избором *срамоте Христове* (Јевр 11,26). Стих 26 се уобичајено схвата као порука о Мојсејевој солидарности и саучествовању у страдањима народа Божијег у духу Христових страдања за читав свет. Једнако је, међутим, могуће да писац сугерише како је Мојсеј у визији унапред гледао патњу Исуса Христа. Интерте-

држање за Невидљивог као да ћа види било пророчко тледање и учесавовање у срамоти Христовој. У том контексту *Невидљиви* у овом стиху није просто Бог, већ Син Божији, Логос који је дејством Мојсејеве вере био унайред овайлоћен и оприсутњен у историји изабраног народа. Овакво схватање потврђује и употребљена формулатија, која је толико блиска ранохришћанској вероисповедању о томе да је Христос слика *Боја Невидљивога* (Кол 1,15) да се може схватити као парофраза тог исповедања.

Мојсеј је још увек *невидљивог* чврсто држао чинећи га присутним у историји, и то је било оно што му је давало снагу да буде храбар упркос страху од фараонове одмахде. Он је на најпотпунији могући начин живео вером која је *и јавила* ствари (још) *невиђених* (Јевр 11,15) и таква вера је била оно што га је оспособило да, упркос вишедеценијском странствовању у Мадијаму и тегобном животу пастира, не изгуби наду у ослобођење свог народа

Постоји јасна паралела између Мојсејевих родитеља који су показали храброст за живот и кријући своје новорођено дете три месеца *не побојавши се краљеве наредбе* (Јевр 11,25) и храбrosti коју је показало то дете, четрдесет година касније напуштивши Египат *не уплашивши се краљеве наредбе* (Јевр 11,27). Паралела између ова два стиха је јасна како у садржају и контексту, тако и у форми. Према схватању аутора Посланице, вера рађа веру и храброст рађа храброст.

стаментарно предање, у сагласности са ста- розаветним схватањем, Мојсеја је представља- ло као идеалног пророка (Пнз 18,15; Дап 3,22; 7,37). Даљим развојем ове мисли у Посланици долази се до закључка да је Мојсеје- во *чврсто*

и испуњење божанских обећања о изласку из Етијија.

Кључ за правилно разумевање ст. 27б је у препознавању класичног грчког идиома који употребљава аутор Посланице. Српски превод, наиме, говори о *чврстом држању за Невидљивог*, сугеришући издржљивост Мојсеја. Под тим се пре свега мисли на издржљивост коју му је вера подарила у контексту савладавања бројних искушења његовог променљивог и прилично тегобног живота. Оригинални текст подразумева овај аспект, али тежиште ставља на други моменат. Употребљени израз не истиче толико издржљивост Мојсејевог држања за Невидљивог колико његову сталност и истрајност – Мојсејева вера оспособила га је за сталну духовну перцепцију, односно да *истрајно тледа Невидљивог*.

Вера је Мојсеју омогућила есхатолошко боговиђење којим је препознавао награду која је последица истрајне вере. У непосредном контексту та награда је несумњиво била ослобођење угњетаваног народа Божијег. Мојсеј је, међутим, вером гледао преко догађаја садашњости ка још невиђеним догађајима будућности. Мојсејев пример нам убедљиво сведочи о вери као пророчком оприсутњавању Бога и у историји и у сопственом животу. Таква вера резултује храброшћу којом се побеђују и највећи егзистенцијални страхови. Мојсеј је био ванредан пасторални пример тадашњој заједници јудео-хришћана изложенју снажним прогонствима. Штавише, његов пример није временски ограничен. Он позива и нас да се у свету у коме постоје многобројни реални и нереални разлози за страх *чврсто ухватити* и *истрајно држити* у свом видокругу Бога, али не више као *Невидљивог*, већ сада као *Виђеноја* и свагда *Видљивог* Сина Божијег.

Из историје црквеног библиотекарства

Манастирске библиотеке у Византији

Ђакон мр Ненад Идризовић

За разлику од царских, јавних и приватних библиотека, које су у својим фондовима садржали велики број дела класичних аутора, у фондовима манастирских библиотека углавном су се налазила дела хришћанских аутора.

Скори сваки манастир који је основан на територији Византијског царства, имао је мању или већу библиотеку. Поједини манастири су имали веома богат библиотечки фонд али је већина имала веома скроман библиотечки фонд. Понекад се дешавало да се у манастирима са скромним библиотечким фондом, налазе веома драгоценi рукописи од великог значаја за проучавање историје, културе, историје уметности итд.

Пошто су у оно време књиге биле скупе и тешку су се набављале, при већим манастирима основали су се скрипторијуми (преписивачке радионице), у којима су монаси по послушању преписивали књиге. У сиромашнијим манастирима који нису имали могућности за оснивањем скрипторијума, изабрани су поједини монаси да врше преписивање књига, од којих су неки били вешти а неки невешти преписивачи.

Манастирске библиотеке су се разликовале од осталих библиотека у Византији, не само архитектонски и организационо, него и по садржају библиотечког фонда. За разлику од царских, јавних и приватних библиотека, које су у својим фондовима садржали велики број дела класичних аутора, у фондовима манастирских библиотека углавном су се налазила дела хришћанских аутора. Наравно,

било је случајева да су се и у овим фондовима могла наћи велика класична дела из науке, философије и књижевности. У прилог овоме може да се дода, да су манастири често били азили прогоњених политичара или научника, који су са собом доносили књиге из својих приватних библиотека.

Библиотека Манастира Студион

Манастир Студион основао је 462. године бивши римски конзул Студиј. По оснивању формирани су библиотека и скрипторијум. Неколико деценија касније преписивање књига постало је неопходна обавеза манастирског живота. Овај манастир свој духовни и организациони просперитет доживео је када је за игумана постављен Свети Теодор Студит (759–826). Он је написао ново манастирско правило у коме пише да манастир мора поседовати своју библиотеку и скрипторијум, а сами монаси морају један део свога времена да посвете преписивању књига. Осам чланова у овом његовом манастирском правилу тичу се спровођења дисциплине у скрипторијуму. На пример, постојала је казна за сваког ко употреби прекомерну количину лепка, јер на тај начин проузрокује ризик од влаге; ко непрописно рукује папиром; ко

приликом преписивања не користи оригинални предлогак текста него се поузда у своје памћење; и за сваког ко уписује своју интерпретацију неке речи у тексту уместо да препише оригиналну реч.

У његово време манастир је бројао око хиљаду монаха, од којих су многи по послушању радили у библиотеки и скрипторијуму (писари, илuminатори, калиграфи и књиговесци). Осим за потребе манастира, у овом скрипторијуму преписивали су се и књиге за потреба других манастира и приватних библиотека. Свети Теодор Студит основао је при манастиру и калиграфску школу, која је извршила велики утицај на калиграфску делатност на Светој Гори. Све до XV века овај манастир биће средиште преписивачке делатности, а списи који су овде урађени остајали су у манастиру или су завршавали у другим манастирима. Поједини рукописи из библиотеке овог манастира данас се налазе у Минхену, Петрограду и Венецији.

Библиотека Манастира Свете Катарине на Синају

Једна од ретких ранохришћанских библиотека која је имала ту срећу да њен фонд буде сачуван од времена када је основана, јесте библиотека Манастира Свете Катарине на Синају.

ју. Сачувана је и архивска грађа у којој се налазе записане веома значајне информације о овој ранохришћанској манастирској библиотеци. Овај манастир се налази на Синајској гори на јужној страни Синајског полуострва. Основан је у VI веку, за време цара Јустинијана I (483–565), који се сматра његовим оснивачем. Уколико је овај податак тачан, онда је цар Јустинијан I одступио од свога обичаја да прави грађевине од најбољег и најскupoценијег материјала, јер овај манастир осликава скромну византијску архитектуру.

Почетни фонд ове библиотеке састојао се од књига које су биле под утицајем дела *Лестивица* од Јована Лествичника (око 570–650), који је био игуман овог манастира. У фонду су се поред дела хришћанских аутора, налазила јеретички дела као и дела класичних аутора (нпр. *Катехије* од Аристотела). Манастир је поседовао свој скрипторијум, који осим што је служио да се у њему преписују књиге за попуњавање фонда, био и школа за оспособљавање монаха (и из других манастира) за ову вештину.

Библиотека Манастира Свете Катарине на Синају сврстава се у једну од најбогатијих рукописних библиотека на свету. Сви рукописи су снимљени на микрофилму. Највише има византијских (грчких) рукописа, за које је В. Гартхаузен 1886. године публиковао каталог (*Catalogus codicum graecorum sinaiticorum, scripsit V. Gardthauyen, Lipsiensis 1886*). У овом манастиру пронађен је најстарији рукопис Старог и Новог Завета (*Codex Sinaiticus*) из IV века; као и најстарији словенски псалтир (*Синајски псалтир*), писан глагољицом из IX или X века. У фонду се налази око сто рукописа на старословенском језику. Чувају се старосрпски рукописи, које је Митрополит серски Јаков (XIV век) 1360. године поклонио манастиру. Велики српски дародавци били су и краљица Јелена Анжујска, краљ Стефан Драгутин и Стефан Урош II Милутин. Формирање рукописног фонда трајало је од VI до XVI века. Највеће интересовање за истраживачки рад у овој библиотеци, показали су руски научници, половином XIX века. Један од познатијих истраживача био је архимандрит и начелник Руске духовне мисије у Јерусалиму

Свети Григорије Богослов, илуминација из *Литургичке омилије* Св. Григорија, рукописа насталог измеђи 1136. и 1155. године; Манастир Свете Катарине на Синају, Mt. Sinai. Cod. 339, fol. 4B

Антоније Капустин (1817–1979), који је дошао у манастир са специјалним задатком да прегледа старе рукописе у манастирској библиотеци. Он је описао 1310 византијских рукописа и каталогски их је средио. Каталог је публиковао на грчком језику и један примерак је оставио у манастиру. Метод свога рада је изложио у чланку *Из записок синајског богомольја*, штампаног у часопису *Труды Киевск* за април и март 1873. године. Овај рад је много помогао В. Гартхаузену приликом писања *Приручника за грчку палеографију* (*Handbuch der griechischen Paläographie*, Leipzig 1911).

Библиотека Манастира Св. Јована на острву Патмос

Манастир Св. Јована основао је 1088. године монах Христодул, који је поред своје посвећености духовном животу, био заинтересован и за световну књижевност и науку. Пре него што је дошао на Патмос, провео је неколико година у Манастиру Св. Павла на Латросу (близу малоазијског града Милета). Он је већ тада скupио приличан број књига, које је са собом понео на Патмос. Због најезде Турака, више пута у току свог живота био је приморан да одлази на дужа путовања и увек је са собом

носио своје драгоцене књиге. Пошто се плашио да се неке књиге не изгубе, саставио је каталог, својеручно је сигнирао рукописе и поверио их свом најближем сараднику монаху Сави. Једно време боравио је у Риму, где се упознао са уређењем западноевропских библиотека. Ово искуство му је помогло да започне озбиљан рад на сређивању своје манастирске библиотеке. Формирао је и скрипторијум у коме су врло вешти монаси у овом послу, преписивали најважније рукописе из манастирског библиотечког фонда. Библиотекар је представљао једно од важнијих личности у манастиру, јер је он по Христодуловим наредбама вршио дужност чувара библиотечког фонда и морао је да обрати нарочиту пажњу на сва она документа (повеље, преписке и сл.) које се односе на оснивање, привилегије и развој манастира. Христодулови наследници су са успехом наставили његов рад на увећању фонда манастирске библиотеке. У фонду ове библиотеке се поред хришћанско-теолошких и богослужбених дела налазе два тома о граматици, два о медицини, један лексикон, два тома о хронологији, дело *Јеврејске старине* од Јосифа Флавија са коментарима од Јевсевија Кесаријског и рукопис који садржи једно од поглавља из дела *Катехије* од Аристотела.

Наука против савременика – савременици против науке

Живорад Јанковић

Остаје питање колико је методолошки прихватљив поступак данашње науке. С каквим правом се учесницима догађаја може на основу малобројних непotpunих вести различитог садржаја тврдити да нису исправно поступили када су се определили за 23. јануар и наметати им неки други датум који они вероватно нису видели онаквим како га тумаче познији аутори.

Тамо где постоје разлике међу казивачима о устанку оне се имају сматрати природном појавом. Њихова искуства су различита и у време пред устанак сваки има свој животни пут и снalaз се за опстанак. На различите доживљаје стварног, надовезују се и разлике у опредељењу које догађаје ће задржати у сећању, што не зависи у потпуности од њихове воље. Затим проласком времена и старењем, код човека наступа и процес заборављања, који је у потпуности независан од воље појединца. Настају „празнине“ у сећању које се „премошћавају“ на разне начине, најчешће ослонцем на „фаму“ о прошлом.

Топола и Орашац као да су поделили улоге и међусобно се допуњавају. Изгледа да је то помогло да се предустанички сусрети и договори очувају у тајности од Турака. Топола је место где живи Црни Ђорђе, док је правио планове о побуни. Устанак ће одатле и почети паљењем хана у овом месту, али без Црног Ђорђа који се већ недељама скрива и само повремено навраћа у своје село. Орашац је други стуб устанка. Познато је да је ту на Аранђеловдан 1803. године одржан последњи и највећи договор о покретању буне у прољеће следеће године – „да се до марта ћути, но сваки да врбује по кога, у кога се поуздати може, и да привлачи себи, а о коме се сумња да Турцима не каже, том нипошто да се не казује“.

Песма има своје виђење угледа и водеће улоге Црног Ђорђа која се „подразумева“ што тополски казивачи не би потврдили.

Ефекат припрема за почетак буне у прољеће 1804. које су у вези са аранђеловданским скупом огледа се само у томе што сазрева сазнање о „пуноти времена“ и неизбежности отпора. Тиме се може објаснити и понашање људи на поменутом орању. Из казивања савременика не може да се види да ли је ишта конкретно учињено што би допринело успешнијем почетку.

Према *Мемоарима* Проте Матије везе између два центра – Тополе и Ваљева успостављају се тек после почетка ратовања: „Он (Ђорђе) се туче с Турцима тамо, а ми горе, а ништа се не договарамо“. Затим и праћењем прве фазе борбе са Турцима стиче се утисак да никаквих конкретних припрема није било. У свему се почиње од „нуле“ и у организацији, и у снабдевању. Па и борбе теку тако као да их воде потпуно невешти људи који су се први пут нашли у рату. Не осећа се да су само пре десет година многи од њих били учесници напорног Аустријско-турског рата, нити се у њима могу препознати творци сјајних победа у годинама које следе.

У Орашуцу се тек окupљају људи само са ужег подручја, из околних села који се већ од раније познају међу собом. До првог општег скупа устаничких првака из целе државе долази тек неколико недеља касније у Остружници о празнику Ускрса.

Побуна поробљеног народа обично нема свој одређени, лако препознатљив почетак, везан за неки посебан датум – као што се дешава у односима међу зараћеним државама где се го-

вори о објави рата или првом нападу. Од више сведока о почецима устанка ниједан не даје податке такве природе који би се могли користити као поуздана путоказ при одређивању датума почетка. То је утолико теже кад је у питању „полицентризам“ при избијању буне какав је виђен код Срба у зиму 1804. године. Постоје три основна центра отпора. Топола, Бранковина и Пожаревац. Они делују без међусобне повезаности. Тек после неколико недеља сливају се у јединствен ток кад почиње успостава централне управе.

Томе треба додати и чињеницу да и они датуми које мемоаристи наводе често не могу да издрже проверу. У додиру са спољним светом какав се десио 28. априла у седишту војне-команде у Земуну између устаничких предводника аустријских војних званичника, укључујући и генерала Генеја, са представницима београдских дахија, морао се поменути неки дан за који би се везао почетак. Тад су се вође устанка определили за 23. јануар, иначе познат као датум сече ваљевских кнезова Алексе Ненадовића и Илије Бирчанина: „Покорно умолявање хришћанских Срба који су од 4. фебруара (23. јануара) 1804. године против дахија на оружје устали – еда би се премилостиво посредовање извршило, те да његова екселенција пресече пустошна непријатељства што их обе стране једна другу чине...“

Разлози таквог опредељења могу се само замишљати вероватно се хотело, да се избијање устанка представи као непосредни одговор на врхунско на-

сиље спроведено сечом водећих људи као и да се прикаже да отпор траје већ дуже времена.

Као време избијања буне, овај датум је поменут и у молби устаника упућеној султану маја 1805. године: „И најпосле ужасан договор начинише: уништи сасвим сав народ српски, то јест све старије од петнаест година. И овај ћаволски, безбожни и нечовечни план поче се 23. јануара 1804. године дан тужни роду српском, који ће се са сузама кроз векове помињати... тада сав народ доведен до крајњих граница стрпења врло се озлоби и свуда се на оружје диге“.

Каснија наука никад није показала спремност да разматра употребљивост поменутог датума: „При тражењу дана који би се прогласио као дан почетка устанка, најпре ваља му одлучити који се моменат има огласити као прави почетак устанка, па му потом утврдити датум. Састављачи протокола нису томе придавали пажњу коју данас ми придајемо.“ Пажња се редовно усмерава на почетке месеца фебруара и најраније везује за празник Сретења Господњег (2. фебруара) уз редовну ограду да чврстих доказа за такву тврђњу нема.

Ово настојање може се оценити као тежња да се очува „мир у кући“ кроз занемаривање међусобно неспојивих вести по којим се намећу различити закључци. Већ Лазар Арсенијевић Баталака, који се може сматрати унеколико и као сведочанство савременика а не само као историк устанка, унеколико одступа од уобичајеног везивања за празник Сретења. Он предлаже 30. јануар као датум почетка и покушава да ту своју тврђњу подробније образложи.

Постоје и други „екстремни“ случајеви, као што то чини карловачки Митрополит Стефан Стратимировић, који почетак буне везује за крај децембра 1803. године. Насупрот њему често коришћени Вук Каракић смета сечу кнезова у месец фебруар, што каснија наука такође не прима.

Вуковим датовањем померио би се и почетак устанка ближе крају месеца фебруара и тиме као да би се ишло на руку онима који помињу и месец март као време кад су Срби кренули у побunu.

Оваквих тврђњи нема много, али је занимљиво да оне потичу из различитих потпуно независних извора. Тако

бачки Епископ Јован Јовановић, чијом заслугом су устаници већ у првим недељама ратовања добили два мала топа, у свом писму из 1805. године, каже: „Сербска нација мије најдражашаја паче свјех сокровиш сего света, јегда Турци тирани прошедшег 1804-года у месецу марта (!) бестидно и несчадно изрубили и исекли под Белиградом ваших братији христијанскага рода бољше как 70 персон...“. И Сима Милутиновић у својој *Сербјанки* говори о марту месецу а на другом месту помиње време часног поста који те године почиње 7. марта. И податак о почетку устанка источно од Мораве донекле се уклапа са осталима: „Медовић је забележио по распитивању многих људи да су пожаревачки округ дигли на Турке месец дана по светом Трифуну. То јест око првог марта 1804. године.“

Остаје питање колико је методолошки прихватљив поступак данашње науке. С каквим правом се учесницима догађаја може на основу малобројних непотпуних вести различитог садржаја тврдити да нису исправно поступили када су се определили за 23. јануар и наметати им неки други датум који они вероватно нису видели онаквим како га тумаче познији аутори.

И у другим приликама мора се рачунати са постојањем реалних и „оперативних“ датума. Постоје ситуације кад нека особа мора да се определи за податак приближног карактера и он касније постаје пуноважни и опште прихваћен. Очит пример за ову појаву представља везивање скупа у Орашцу за празник Сретења.

Један од проблема при послу овакве врсте јесте и однос према времену. Све што је познато преко толико пута поменутих оскудних извора, лако се смести у „мале оквире“. Оно што траје недељама и за чије остварење су потребне недеље, па и месеци, сведе се у пар дана. Тек дуго и упорно одржавање на тематици донекле даје у писању могућност да се осети пулс догађања оног времена.

Познати војвода Радомир Путник је то давно увидео и описао. Већ као млади официр и учесник српско-турских ратова 1876–78. године, писао је тадашњем начелнику српског саниитета и оснивачу Црвеног крста, Владану Ђорђевићу: „На хартији се трупе брзо и лако концентришу, по-

сле неколико потеза већ су на свом главном зборишту... а какав су оне до тада напор учиниле са каквим су се тешкоћама и оскудицом бориле, то се само личним истукством осетити може. Да сам ово неколико редака написао у оно време када су наши храбри војници све те невоље савлађивали, вероватно бих написао већије и потпуније. А сада када се налазим у топлој соби... ондашње патње су заборављене, изашле су такорећи из моде...“

Колебања и разномислија било је увек. Поготово у овако ризичним и непредвидљивим подухватима опреznost и страх су природне и често корисне појаве, овде је превагнула одлучност већине: „Ко год од Срба са нама у слугу не хтене, онакове силом терати, а противнике у таквом случају као и Турке бити“.

Сећање казивача се разликује око самих почетака устанка, што се по природи најбоље памти. Слабије сећање на потоње догађаје, односно прве мање сукобе постаје сасвим непоуздано и ту се јављају међу казивачима велике разлике које се не могу довести у сагласје ни уз највећи труд. Памти се почетак, а потом велики догађаји, па и они на свој начин према својствима и моћима сведока док оно што је споредно свако памти или боље рећи, заборавља на свој начин.

Од значаја је за теорију сазнања оно што се среће у казивањима учесника. Прећутно долази до „смене“ ауторитета. Дотле општепознати и гласовити Станоје Главаш, у чијој сенци се Ђорђе тек назира, уступа место свом дојучерашњем штићенику.

„Карађорђе међу тим је издр'о и у Лугу наш'о Јасеничком побратима Станоја Главаша с хайдуцима, та с јунац'ма ретким овде јавно четовати смиле.“

У центар збивања долази будући Вожд док се Главаш постепено и тихо „удаљује“ и све реће помиње. Његова улога није мање значајна за почетак устанка од улоге Црнога Ђорђа.

Из старог Православља

Нобеловац др Мартин Лутер Кинг – борац за расну равноправност

Један од великих задатака данашње теологије јесте да одреди шта то значи бити хришћанин у секуларном друштву. За милионе људи ово, изгледа, није проблем. Крштење и чланство у цркви су спољни критеријуми вере и за правог следбеника Христовог довољно је да се чува јереси и води пристојан морални живот. Ипак за већину мислених људи вера није само интелектуални прилаз догматским одредбама већ и преданост целог бића. Етичко старање није само директно упућено на свој живот већ и на ближњега и свет. Већи је онај грех који човек наноси свом ближњем него самоме себи. Језуита Карл Вебер изјављује: „Исус Христос је сједињење божанског и људског. За мене као хришћанина ово значи да сведочим о овом сједињењу божанског и људског, да волим Бога и човека и стога – да будем укључен у људске послове.“

Др Мартин Лутер Кинг хтео је да буде ученик Христов до kraја. Његова љубав према Христу открила му је ближњега у сваком човеку, нарочито у онима који су лишени свог достојанства. Он је био у стању да схвати истинску братску љубав и живи ради остварења Божије правде на земљи.

На неколико дана пред своју смрт Мартин Кинг баптистички свештеник и носилац Нобелове награде за мир, изјавио је да би желео да дugo живи „Али ја управо желим да чиним Божју вољу. Јер он ми је дозволио да се попењем на планину. Погледао сам преко ње и видео Обећану земљу. Можда ја нећу стићи тамо са вама, али желим да знate да ћемо као нација стићи у Обећану земљу... Не бојим се никога, јер су моје очи виделе славу доласка Господњег.“

Ово је био глас сличан гласу старозаветног пророка, који је добро сагледавао све моралне консеквенце једне борбе за права человека. И као што је старозаветни пророк опомињао народ да иде Божјим путем следовања моралном закону, тако је и др Кинг био глас поучан, едифицирајући, много различит од онога што проповеда „Блек Пауер“, једна групација црнаца, која сматра да је спасење у њиховој сепарацији и изолацији.

„Пророк сиромашних“, како је назван, др Кинес је непоколебано веровао да ће расна сегрегација бити укинута поступно, да ће „ова нација устати и доживети прави смисао свога веровања – да су сви људи створени једнаки... Имам сан да ће једног дана мојих четворо деце живети у нацији где се неће судити по боји коже већ по одликама карактера.“

Белима је поручивао да ће се на њихову способност наношења патње одговорити са црначком способношћу да патњу поднесу. „Нећемо вас мрзети, али уз чисту савест не можемо се преклањати вашим неправедним законима. Ускоро ћемо вас надјачати нашом способношћу да патимо. А кад добијемо нашу слободу, тако ћемо се допасти вашем срцу и свести да ћемо вас победити у том процесу.“ – У својој смрти, ако не и у животу, доктор Кинг је далеко превазишао овај циљ.

•

Доктор Кинг је говорио да је важан квалитет живота а не дуговечност. Ако човек падне у покрету који за циљ има спасење душе нације, онда ниједна друга смрт није толико спасавајућа. Сву своју снагу у свом раду овај свештеник Христове цркве прпео је из Јеванђеља...

P. Pakuč

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 28, Београд, 9. мај 1968. године, страна 5.

Зоран Ранковић,
Владимир Вукашиновић,
Радоман Станковић

Инвентар рукописа Библиотеке Српске Патријаршије

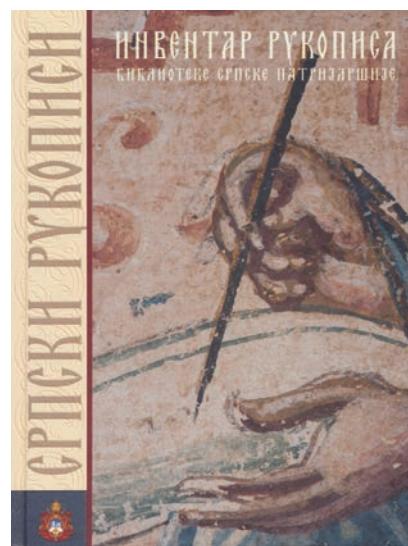
ур. Зоран Недељковић, Београд,
Библиотека Српске Патријаршије,
2012; 125 стр, илустр. 24 цм.
[ISBN 978-86-88885-01-0]

Рукописно наслеђе српске културе, настало током средњег века и у освите модерног доба, које се чува у Библиотеци Српске Патријаршије, представља значајан део свеукупне убаштињене ћирилске писмености српског народа. Наиме, на српском народном простору, у некадашњем јужнословенском политичком оквиру, регистровано је укупно 2222 ћирилска рукописа. Од тога се у рукописном фонду Библиотеке Српске Патријаршије чува 432 рукописа, што свакако није потцењиви део домаћег археографског материјала. Нема никакве сумње како су руком писани споменици Патријаршијске библиотеке и по својој бројности и по садржају респектабилан фонд богослужбених књига и осталих, не само богословских, већ и црквено-административних манускрипата.

Направљен је списак од 850 рукописа који су бездушно уништени у Другом светском рату 1941–1945, јер су разнесени пљачком, а добар део је тако утопљен у приватне колекције. Највећи део је нетрагом нестао због усташке похаре фрушкогорских манастира и других српских светиња по Хрватској и Славонији. Један део тог тада отуђеног културног блага Српске Православне Цркве и данас се чува у световним музејским збиркама, као што су Повијесни музеј Хрватске (Одјел Срба у Хрватској),

иако је 70-их и 80-их година прошлог века био у току процес реституције. Треба знати да су књижни и рукописни фондови Библиотеке такође страдали у усташкој похари, будући да су били смештени у тадашњој патријаршијској резиденцији у Сремским Карловцима. Историја научних, пре свега археографских напора, чињених у спољашњем приступу (материјал, датовање, опис) и унутрашњем приступу (садржина и анализа текста) дугује свој ход именима светске славистике као што су Павле Јосиф Шафарик, Владимир Ђоровић, Душан Вуксан, Владимир Мошин, Димитрије Богдановић, па све до њихових наследника, прегалаца на научном пољу који су наши савременици.

Званичан институционални почетак рада садашње Библиотеке Српске Патријаршије поклапа се са почецима битисања Карловачке митрополије, Цркве Срба у оквиру Хабзбуршке монархије (Аустро-Угарске). Историја настанка рукописног фонда добрым делом носи опште карактеристике историје развоја и организације саме Библиотеке. Тако се у фонду чува *Шишатовачки апостол*, вредан споменик српске писмености XI–II века, који је своје име добио по месту чувања манастиру Шишатовац, а заправо је настао у Ждрелу код Пећи у Метохији. Наравно, као и неки други рукописи пренет је у пречанске крајеве, преко Саве и Дунава у Сеоби 1690. године. Спољашње неповољне прилике за развој културе код Срба, пре свега ратови, физичка и друга угроженост православног идентитета нашег народа под страним властима, одразила се и на немогућност масовне штампе. С обзиром да је било потребно да се задовоље богослужбене потребе парохија и манастира и њихових приручних певничких библиотека и после средине XV века и даље је био актуалан преписивачки начин умножавања литургичких текстова. Са друге стра-

не рукописни фонд Библиотеке Српске Патријаршије значајан је и по апологетско-компаративним делима везаним за полемику са римокатоличким и протестантским богословљем, носећи на себи трагове конфесионализма XVII и XVIII века. Ту су и занимљиви службени рукописи који осликавају живот Карловачке митрополије (опис парохија, синђелије, преписка, оде у част црквених делатника). Ови манускрипти су од користи за историчаре цркве и културе. Мањи део је латинском и немачком језику, а један рукопис је писан чак и на арапском!

Инвентар пружа увид историчарима, историчарима уметности, теолозима, филолозима све капацитете патријаршијске рукописне збирке. Ово је први остварени издавачки пројекат Библиотеке Српске Патријаршије, која је показала да и на пољу издаваштва и публиковања научне грађе о своме фонду има шта да понуди. Покушај Владислава Албиновича Мајевског на издавању популаризоване историје Библиотеке прекинут је изненадном смрћу његовог мецене патријарха српског Варнаве Росића 1937. године, а појава овог инвентара је први издавачки подухват саме Библиотеке Српске Патријаршије од њеног настанка 1706. године. Овај укусно опремљени инвентар је заправо сумарни пописник рукописа које се чувају у Библиотеци у Патријаршијском двору у Београду, а као прва и уводна књига текућег пројекта *Дигитализација, ревизија и старчна обрада рукописног фонда Библиотеке Српске Патријаршије* који се остварује под покровитељством Министарства културе Републике Србије, а који води управник библиотеке мр Зоран Недељковић.

Радован Пилићовић

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860; моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

СРБИЈА

Светски дан Рома

На првом светском конгресу Рома, одржаном у Лондону 1971. године, донета је одлука да се 8. април обележава као Светски дан Рома. Овај дан је установљен да би се указало на тежак положај Рома и да би се подстакле државе у којима живе да обрате посебну пажњу унапређивању њиховог положаја. У Србији је и ове године низом манифестација обележен овај дан.

Национални координатор Декаде Рома, Божидар Ђелић, нагласио је на скупу у Скупштини Србије да и поред помака Србија у наредном периоду мора да настоји да затвори нехигијенска насеља у којима још увек живи велики број Рома.

Он је навео да је Србија из предстupних фондова ЕУ за ову и следећу годину обезбедила 15 милиона евра, која ће бити посвећена ромским проблемима и додао да је Град Београд затражио 67 милиона евра од Европске инвестиционе банке да се изгради 200 јединица социјалних станова, који ће бити усмерени пре свега на Роме.

Само у Београду има око 150 нехигијенских насеља а у последњих неколико година око 160 ромских породица је пресељено у такозвана „кonteјнер насеља“. Већина Рома живи само од социјалне помоћи. Немају никаквих других прихода.

Статистика каже да стално запослење има тек 5% Рома; 80% Рома је функционално неписмено, а три до пет хиљада њих је правно невидљиво.

Према проценама Националног савета Рома, у око 600 насеља у Србији живи између 600.000 и 700.000 Рома. На дан Рома, упозорава се и на тежак положај Ромкиња.

Азра Бериша из Ромског женског центра „Бибија“ каже да су незапослене Ромкиње чешће изложене насиљу.

У декади Рома, чија седма година увек тече, повећан је број ромске деце у основним и средњим школама и на факултетима, уведени су здравствени ме-

дијатори, а Ромима је дата блага предност приликом запошљавања.

АРГЕНТИНА

Дани руске културе

У провинцији Тера дел Фуего су 12. и 13. марта одржани Дани руске духовне културе. Ова манифестација је реализована у сарадњи са представништвом руске Агенције за исељенике у Аргентини, Парагвају и Уругвају и уз подршку Одељења за спољне црквене послове Московске патријаршије.

Током сусрета са локалним званичницима, господин Д. Кравцов, директор Агенције, говорио је о сарадњи државе и Цркве у Русији. Он је известио присутне о раду председничке и патријаршијске Комисије за културу која је основана 2012. године, напомињући да је ова Комисија установљена са циљем да се превазиђу негативни развоји у сфери културе.

Обраћајући се присутним у Културном центру Рио Гранде, господин Кравцов је представио дело Митрополита волоколамског Илариона Алфејева под називом „Православље“, додавши да ова књига представља систематско изложение учена, историје и канонског поретка Православне Цркве.

У неколико биоскопских сала у овом културном центру су приказани филмови о историји Руске Православне Цркве.

Програм је завршен конференцијом о моралу као парадигми за духовни прерод и напредак државе. Конференцији су присуствовали представници већег броја хришћанских конфесија. Они су разматрали проблеме са којима се сусрећу народи различитих култура и вероисповести али и могућности за постојање међуверског дијалога у данашњем свету.

ВАТИКАН

Изложба *Verbum Domini*

Од првог марта до 15. априла посетиоци Ватикана су били у могућности да виде бесплатну, јединствену изложбу посвећену Светом Писму. Поставка је

била изложена у музеју који се налази одмах поред базилике Св. Петра на Тргу Св. Петра. Ова изложба која носи назив *Verbum Domini* (Реч Господња) настала је кроз сарадњу Ватикана, Колекције Грин (односно Музеја Библије) и Америчког Библијског Друштва. Поставка је обухватала више од 150 манускрипта и артефаката римокатоличког, јеврејског, протестантског и православног порекла.

Идеја о овој изложби је потекла од бизнисмена Стива Грина, услед његове велике љубави према Светом Писму. „Жељели смо да ова изложба буде доступна људима свих вера као и неверујућима, туристима и научницима, на једном од најпосећенијих верских места на свету“, рекао је Грин.

На овој изложби су се могли наћи експонати који не постоје никаде другде на свету, распоређени у осам галерија како би обухватили различита временска раздобља. Укратко, изложба из међурелигијске перспективе говори о томе како је Свето Писмо стигло до нас. Посетиоци су били изненађени разноврсношћу и квалитетом експоната на изложби.

Међу експонатима се налазе и неки најстарији фрагменти Књиге Постања из свитака са Мртвог мора и *Codex Clitomacii Rescriptus*, можда најстарије скоро комплетно Свето Писмо које садржи најобухватније библијске текстове на арамејском језику. На изложби су се такође могли наћи необјављени и никада пре изложени библијски папируси, свици Торе из читавог света као и Јеселсонов камен висок један метар и тежак скоро 70 килограма. Овај камен, који је пронађен у близини Мртвог мора у Јордану, датиран је на 100. годину пре Христа и садржи 87 редова библијског текста на јеврејском језику.

Покретачи ове изложбе се надају да ће пронаћи трајни дом за ову обимну колекцију која обухвата око 44000 предмета. Тренутно разматрају могућност трајне поставке о Светом Писму у Вашингтону, главном граду САД.

ИРСКА

Симпозијум и конгрес

Богословски факултет римокатоличког Универзитета на Колеџу Св. Патрика у Мејнанту у близини Даблина, биће домаћин међународног симпозијума који ће се одржати од 6. до 9. јуна 2012. године. Тема симпозијума је „Евхаристијска еклисиологија педесет година након Другог ватиканског Концила“.

Ове године се обележава педесетгодишњица од отварања Другог ватиканског Концила, који је снажно нагласио евхаристијску димензију Цркве. Овај богословски симпозијум ће испитати шта се са тим питањем десило педесет година касније. Том темом ће се бавити стручњаци из различитих области богословља (билистике, систематског богословља, етике, литургије, патристике, мисиологије и екуменске теологије).

Јутро првог дана семинара ће бити посвећено библијским и етичким истраживањима. Поподне ће бити одржана нешто конкретнија предавања чије ће теме бити: „Пречешће и друштвена правда“, „Пречешће и уметност/архитектура/музика“, „Пречешће и еколођа“ итд. Други дан симпозијума ће бити посвећен екуменизму. Трећи дан ће бити посвећен мисионарским и пастирским темама.

Само два дана касније, 11. јуна, у центру даблинског Племићког друштва (Royal Dublin Society) почиње 50. међународни Евхаристијски Конгрес. Програм овог Евхаристијског Конгреса који ће трајати до 16. јуна изграђен је око свакодневног служења Евхаристије и сваки дан ће имати посебну тему која је повезана са главном темом конгреса, а то је „Евхаристија: заједница са Христом и са другима“. Предавања ће углавном бити одржавана у поподневним часовима и обухватаће теме као што су катихеза, свеочење вере и прослављање Евхаристије.

САД

„Арктички крст“

Димитриј Траковски, двадесетшестогодишњи редитељ из Калифорније, аутор

документарног филма „Сусрет са Андрејем Тарковским“, провео је годину дана у храму св. Германа Аљаског у близини града Кодијак. Овај рођени Московљанин, који је у Лос Анђелес дошао са родитељима када је имао три године, боравио је у овим суворим пределима, окружен руским монасима, како би прикупio материјал за снимање филма о православној цркви на Аљасци. Радни наслов филма је „Арктички крст“. Да би сакупио неопходна средства да сними филм, од снимака са ходочашћа је направио кратку онлајн верзију која носи наслов „Путовање на православну Аљаску“.

„У свештеника је рукоположен један припадник Јупик народа. Његова породица је дошла из села. То је био диван тренутак, веома дирљив, нека духовност која долази изнутра. Нисам то никада раније видео“ – Траковски наводи неке детаље са свог ходочашћа по Аљасци. Додаје да је где год да се окренуо могао да види „колаж различитих култура“.

Деби филм младог редитеља посвећен је руском редитељу Андреју Тарковском којег је Ингмар Бергман, истакнути шведски филмски стваралац, назвао „највећим редитељем“.

На неки начин, Траковски је разлог због којег је Траковски отишао на Аљаску. Док је снимао филм о руском редитељу, Траковски је посетио Манастир Св. Германа Аљаског у Платини у Калифорнији. Док је са игуманом манастира разговарао о теми документарца који снима, један од браће га је чуо и изустио „Ја сам постао монах због Тарковског“.

Овај коментар се Димитрију урезао у сећање. „Након тога сам дosta слушао о ходочашћу на Аљасци и историјском аспекту цркве на Аљасци, што је јако необично. Овај руски утицај је феномен који је јединствен у америчкој историји“, додаје Траковски надајући се да ће ускоро прикупити средства за снимање документарца о цркви на Аљасци.

СРБИЈА

Међународни симпозион

Православни богословски факултет у сарадњи са програмом за православне хришћанске студије Универзитета Фордам, катедром за православно богословље Универзитета у Минстеру и Папским Латеранским Универзитетом организује међународни симпозијум о Св. Максиму Исповеднику. Симпозијум ће бити одржан од 18. до 21. октобра и њиме ће на прикладан начин бити обележена 1350-годишњица од упокојења Св. Максима.

Циљ симпозијума ће бити да се на гласе они елементи и аспекти учења Св. Максима који су битни за савремено доба, а посебно богословски, философски и психолошки аспекти.

Посебно ће бити посвећена пажња областима као што су богословље, антропологија, ерминевтика, философија, наука, есхатологија, слобода, другост, личност, пол, психологија, биологија, космологија, физика, савремена и античка философија.

На симпозијуму ће учествовати: Димитриос Батрелос, Г. Беневич, Пол Бловерс, Дејвид Бредшо, А. Купер, Брајан Далеј, Петар Јевремовић, Еп. Атанасије Јевтић, Жан-Клод Ларше, Ендрју Лаут, Торстејн Толефсен, Аристотел Папаниколау, Еп. Максим Васиљевић, Еп. Игњатије Мидић, Христо Јанарас, Митр. Јован Зизиулас и бројни други савремени богослови.

Православни богословски факултет позива све заинтересоване уметнике да својим учешћем, оригиналним и аутентичним радовима на теме из живота и теологије Светог Максима допринесу да се наука и уметност сусретну и испреплету у сведочењу Тајне Христове и познају циља силом Ваксрења у мисли Светог Максима Исповедника.

Изложба „Тајна Христова“ биће организована и приказана на Православном богословском факултету у време трајања научног симпозијума од 18. до 21. октобра 2012., са идејом да сви учесници симпозијума могу истовремено да посете и изложбу икона која ће бити продајног карактера. Отварање изложбе предвиђено је за четвртак, 18. октобра у 19 часова, по отварању симпозијума. Конкурс је отворен до 10. јула 2012. за све иконописце, сликаре и уметнике без обзира на стил, форму и технику коју користе. Више информација на <http://saint-maximus.pbf.rs/>

М. Пејровић

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Барокна црква Миаг-ао из 18. века, провинција Илоило, Филипини

ФИЛИПИНИ Прогони хришћана

Иако у Филипинима углавном живе хришћани (према подацима са пописа, око 80% Филипинаца су римокатолици, а око 10% протестанти), у појединим крајевима ове острвске земље муслимански фундаменталисти покушавају да изграде исламску државу. Хришћани су сучени са прогонима и страдањем.

Острво Минданао које се налази крајњем југу Филипина претежно је насељено муслиманима. У најудаљенијим областима овог острва су и центри терористичких група које харају по Филипинима. Ту су прогони хришћана најснажнији. Ове године је затворено бар четири цркве након што су клирици страдали од руке муслиманских екстремиста.

Марио Акидре, бивши муслиман који се преобратио у хришћанство и затим постао пастор, храбро је широј Јеванђеље међу рођацима и комшијама који су били муслимани. Чак је и свој дом претворио у цркву јер није било цркве у близини. Он је страдао у својој спаваћој соби. Супруга га је одвела до болнице или лекари нису успели да га спасу.

Пастор Едберто Беира, координатор хришћанског и мисионарског Савеза филипинских цркава у муслиманској области, наводи да тај инцидент сведочи о угрожености других обраћеника у хришћанство. Он у тој области служи већ 30 година упркос многим претњама које добија. Иако је посечено у црквама опала за 70%, он верује да ће Црква опстати.

РУАНДА

Прва православна црква

У Руанди, држави у области Великих језера на истоку централне Африке, почела је изградња првог православног храма. Са благословом Његове Светости Патријарха Александријског и целе Африке Теодора II, Црква Свете Тројице ће бити изграђена на црквеном имању од једног хектара које је купљено након што су верници прикупили више од

30 хиљада евра. Црква се гради у насељу Нјамата, 2 километра од новог међународног аеродрома а уз подршку солунског Братства за православну мисију.

Народ Руанде је показао велико интересовање за Православље, али су изградњу цркве до данас ометале финансијске потешкоће као и недостатак потребне документације.

БРАЗИЛ

Помен за сиријске мученике

Како преноси сиријска новинска агенција САНА (www.sana.sy), Архиепископ Православне Цркве у Бразилу, Његово Високопреосвещенство Архиепископ Дамаскин (Мансур), одржао је 5. априла помен за пострадале мученике у Сирији. Служби су присуствовали епископи и свештеници Православне и Римокатоличке Цркве, затим представници јерменских и сиријских дохалкидонских цркава, чланови сиријске и либанског заједнице у Бразилу као и бразилски званичници и друге јавне личности.

Присутни су се помолили Богу да сачува и учврсти Сирију у овим тешким временима. Архиепископ Дамаскин је нагласио да је конструктивни дијалог једини излаз из кризе у Сирији, исказујући наду да је ће се заблудели вратити на прави пут.

КИПАР

Сусрет поглавара

Крајем марта ове године у Никозији, главном граду Републике Кипра, састали су се пројекти помесних Православних Цркава са Близког истока. Састанком је началствовао Његово Блаженство Теодор II, Папа и Патријарх Александрије и целе Африке. Учесници, међу којим су били и Његово Блаженство Игњатије IV, Патријарх Антиохије и целог Истока, Његово Блаженство Теофил III, поглавар Јерусалимске Православне Цркве и Његово Блаженство Хризостом, Архиепископ кипарски, размотрили су ситуацију у којој се налазе хришћани на Близком истоку.

У званичном саопштењу са овог сусрета проценује се политичка и друштвено-економска ситуација на Близком истоку и излажу се неопходне мере које треба предузети како би хришћани у Сирији и Либану били боље заштићени. Поглавари су подржали јачање односа међу Православним Црквама на Близком истоку, међу свим хришћанима у тој области и развој складних и пријатељских односа међу монотеистичким религијама. Поглавари су посебно подвукли нужност мирног решавања конфликата кроз конструктивни дијалог и донели су одлуку да се установи „Мисија пројеката“, која би обавештавала светску политичку јавност о ситуацијама у којима се налазе хришћани на Близком истоку.

Поглавари су нагласили чињеницу да је Сирија земља у којој постоје најстарије хришћанске цркве и најстарије хришћанске заједнице које су дуго живеле заједно са муслиманским заједницама. Поглавари су потврдили своју посвећеност напорима да се обнови мир у Сирији као и да се омогући спокојан живот свим становницима Сирије.

Учесници су поред тога размотрили и међусобну сарадњу приликом остваривања различитих програма за младе у блиској будућности.

ВАТИКАН

Прослављен Васкрс

Уочи Васкрса у базилици Светог Петра у Риму папа је служио бдење. Окупљеним верницима рекао је постоји бојазан да човечанство тумара по мраку, а говорио је о опасностима савременог света.

Честитајући Васкрс свим верницима, папа Бенедикт XVI је позвао вернике широм света на мир и поштовање људских права, посебно на Близком истоку.

„Нека би Васкрсли Христос донео наду и мир свету, а посебно Близком истоку – Сирији, Ираку, Израелу и Палестини – и Африци – Рогу Африке, области Великих језера, Судану и Јужном Судану, Малију и Нигерији – и наду и утешу...“, рекао је папа са Трга Св. Петра у Ватикану.

На Тргу се на дан Васкрса окупило више од 60 000 људи, а 60 телевизијских станица је преносило Васкршњу мису.

У својој поруци „Urbi et Orbi“ (Граду и свету), папа је посебно истакао да „ако је Христос васкрсао, тада – и само тада – се нешто заиста десило, нешто што мења стање људског рода и света. Тако је Хри-

стос Онај у којег можемо имати потпуно поверење; немамо вере само у Његову поруку већ и у Њега самог, јер Вајссли не припада само прошлости већ је присутан и данас. Христос је на посебан начин нада и утеша оним хришћанским заједницама које највише због своје вере страдају услед дискриминације и прогона. И Он је присутан данас, као сила наде, кроз Његову Цркву, која је блиска свим људским ситуацијама, страдању и неправди.“

На крају своје поруке, поглавар Римокатоличке Цркве је честитao Вајсса хришћанима на 65 језици.

Београдски надбискуп Станислав Хочевар честитao је Вајсса свим хришћанима, позивајући их да широм отворе врата свога бића, породице и целокупне црквене и друштвене заједнице.

„Срдечно вас поздрављам у неизмерној радости и бескрајној тежњи да ових дана будемо једно само срце и једна само душа“, рекао је Хочевар, истакавши да је Света Тајна која се слави „величанствена и битна“ за свакога.

Она, додао је, снажно усмерава нашу садашњост, најдубље осмишљава нашу будућност и заједно нас води посебном и судбоносном животном испиту.

„Браћо и сестре, овог Ускrsa желим ненадмашни блесак узвишеног живота. Нека вам је срећан и благословен. Господар живота нека продре у све поре вашег дана и трајно по вама делује у да нашњем свету“, поручио је надбискуп.

Он је указао да ћemo тек тако „стварно постати квасац нашег друштва, со моралног здравља и светло које води све људске путеве Ускrsу“.

Хочевар је истакао да је његова жеља за Вајсса да „откријемо да нисмо сами и заборављени, да нас не одвајају изолованост и смрт, већ да нас у свему обузима снага живота, љубави и заједништва“.

Према његовим речима, „тако можемо да сазнамо колико је значајно да се наше породице континуирано окупљају на породичну, а црквене заједнице на литургијску молитву, јер је окупљање увек знак Ускrsa живота и наде“.

НЕПАЛ Вајсса без страха

Хришћани у Непалу неколико последњих година могу да славе Вајсса без бојазни да ће их напasti хиндуистички екстремисти.

Непалска влада је и ове године применила строге безбедносне мере како би цркве и места за богослужења била боље заштићена, нарочито за време великих хришћанских празника. У римокатоличкој катедрали Успења Пресв. Богородице у Катмандуу, главном граду Непала, за време ваксршњих празника су одржане велике свечаности међу којима је и изложба свештених сасуда, уметничких слика и рукотворина са циљем да се прикупе средства за помоћ сиромашним и породицама угроженим економском кризом.

Бхим Раи, катихета из ове парохије, наводи да је у организацији ових свечаности учествовала читава заједница и да је ваксршњој миси присуствовало више од хиљаду верника.

Од пада хиндуистичке монархије 2006. године и установљавања секуларне државе, хришћани у Непалу имају загарантовану слободу богослужења и вероисповедања. У последњих неколико година значајно је порастао број хришћана у овој земљи и данас их има неколико два милиона, односно нешто мање од 10% од укупног броја становника.

Иако су римокатолици мањина, број новокрштених расте из године у годину. Раи наводи да „у протеклих 20 година ниједна крштена особа није променила своје мишљење“.

У главном граду Непала се очекује велики митинг који треба да подржи из-

гласавање закона о верским слободама. Коначан нацрт овог закона треба да буде одобрен 25. маја ове године.

ЈЕРУСАЛИМ Прелазак на православну пасхалију

Римокатоличка црква у Светој Земљи донела је одлуку да Вајсса слави пре ма православном календару, објавио је поглавар фрањевачког монашког реда у Светој Земљи, Пјербатиста Пицабела, додајући да би ова одлука могла бити спроведена у дело већ следеће године.

Као образложение за овакав корак наводи се чињеница да су хришћанске породице у тој земљи углавном мешовите, односно супружници често припадају и источном и западном обреду. Стога није погодно нити практично Вајсса славити два пута.

Ова промена у календару неће бити примењена на базилike у Јерусалиму и Витлејему, које за време Вајсса и Божића посети велики број верника из целог света. У њима важе споразуми који датирају још од времена Отоманског царства и у којима је тачно прописано када треба прослављати празнике.

Ове године разлика између римокатоличког и православног Вајсса је само недељу дана, док ће следеће године бити 36 дана.

ГРЧКА Грчка влада одбила Путина

Како је 4. априла пренела грчка црквена информативна агенција Ромфеа (romfea.gr), грчка влада није одобрила боравак руског премијера и будућег председника Владимира Путина на Светој Гори. Путин је намеравао да допутије у дводневну посету Светој Гори током Страсне седмице, али су надлежне службе грчке Владе одговориле негативно на његову молбу, уз образложение да је „у ваксршњем периоду државни апарат на одмору“.

Путин је требало да посети руски Манастир Светог Пантелејмона, као и да разговара и са архм. Јефремом, игуманом Манастира Ватопеда.

Из грчке владе је саопштено да није било званичног захтева за посету Владимира Путина Светој Гори, као и да је он „увек добродошао, јер између двеју земаља, Грчке и Русије, постоје пријатељски односи“.

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА **Седница Комисије за унапређење црквене просвете**

У суботу, 31. марта 2012. године, у Богословији Св. Арсенија у Сремским Карловцима, под председништвом Митрополита црногорско-приморског Г. Амфилохија, одржана је седница Комисије за унапређење црквене просвете Светог архијерејског сабора СПЦ, у којој су учешће узели Епископ далматински Г. Фотије, Епископ рашко-призренски Г. Теодосије, ректори Богословија СПЦ у пратњи професора и секретара,protoјереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије, као и ђакон Борислав Петрић, секретар Комисије. Домаћин сабрања, Епископ сремски Г. Василије, поздравио је све учеснике и присуствовао раду седнице.

Теме које су доминирале на овом састанку везане су за унапређење унутрашњег живота и рада у самим богословијама. Расправљало се о Правилнику о животу и владању ученика у интернату Богословија, ревидирани су наставни планови и програми из појединачних предмета, а као врло битна тема разматрано је питање редовног финансирања запослених у богословијама.

Донета је нова Уредба о богословијама, обједињени су и усвојени наставни планови и програми за петогодишњу богословију, а разматрана су и питања око акредитације богословија у средњошколски образовни систем Републике Србије, стручности кадра и штампања уџбеника. Презентована је идеја о јединственом концепту црквене просвете и бољој сарадњи високошколских образовних установа Српске Православне Цркве, као и о потреби оснивања православних гимназија, а такође је урађено решење о унапређењу вођења администрације употребом електронске базе података у богословијама. Посебно је нагла-

шено питање снажнијег ангажовања Цркве на пољу реализације верске наставе. Увидом у поменуту проблематику, уочава се брига Српске Цркве о просвети, која се, чувајући аутономију својих богословских школа и негујући предањски дух у образовању свог кадра, суочава са савременим изазовима из области образовања, и тражи потенцијал да на те изазове на најбољи начин пружи одговор.

Ђакон Борислав Петрић

У ЕПАРХИЈИ ВРАЊСКОЈ **Посета амбасадора г. Конузина**

Његова Екселенција, амбасадор Руске Федерације у Републици Србији г. Александар Конузин у пратњи аташеа за културу у амбасади Руске Федерације г. Александра Конанихина, боравио је 31. марта 2012. године у Епархији врањској, где му је домаћин био Његово Преосвештенство Епископ врањски Г. Пахомије.

Епископ Пахомије је са свештенством уваженог госта дочекао у Владичанском двору у Врању, где су се задржали у краћем разговору, а потом су обишли Саборни храм Свете Тројице у Врању, Радио „Искон“ Православне Епархије врањске, Свеправославни центар „Преподобни Јустин Ђелијски и врањски“ и гроб руског генерала Василија Лонгинова, на Шапраначком гробљу у Врању.

У оквиру свог боравка у Епархији врањској, г. Конузин је заједно са домаћином, посетио и Манастир Св. Прохор Пчињски. Након поклоњења светитељу и миропомазивања, заједно са братством манастира обишли су манастирску ризницу и конаке, као и гроб руских козака на манастирском гробљу, који су ту сахрањени у пројектираном гробљу у Врању.

Извор: Епархија врањска

У МАНАСТИРУ ДАЈБАБЕ **Прослава празника**

Светом Архијерејском Литургијом у недељу, 1. априла 2012. г., коју су у Манастиру Успенија Пресвете Богородице на Дајбабској Гори, поред моштију Преподобног Симеона Дајбабског, служили Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-примор-

ски Г. Амфилохије и Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење свештенства и молитвено учешће великог броја вјерника, на Глувну недјељу Часног поста прослављен је празник Преподобног Симеона Дајбабског.

Радост празничног сабрања увеличала је додела ордена Светог Саве другог степена, који је уручен од стране Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, на предлог Митрополита Амфилохија, дугогодишњем адвокату Митрополије црногорско-приморске и предсједнику Правног савјета Митрополије црногорско-приморске и Епархије будимљанско-никшићке Млађену Мићовићу.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У БЕОГРАДУ **„Дар од срца“**

У ОШ „Јован Стерија Поповић“ на Новом Београду, 3. априла 2012. г. одржана је приредба поводом завршетка акције „Дар од срца“. У току прошлог месеца ученици основних школа из општина Нови Београд и Земун прикупили су преко 3.000 пакетића за своје другаре на Косову и Метохији.

Ученици су на часовима веронауке разговарали о храбrosti њихових вршњака са Косова и Метохије – посебно оних из српских енклава – а сазнали су и нешто ново о њиховом свакодневном животу, борби и љубави према Србији. Сами су од свог цепарца одвајали новац за поклоне и школски прибор, доносили своје најдраже играчке, а многи су писали писма и слали вакршње честитке.

Овој приредби, која је само круна акције којом ученици желе да се обрате јавности, присуствовао је Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, представници Општине Нови Београд, директори школа и друге званице. Акцију је организовао Одбор за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке,

актив вероучитеља Новог Београда и Земуна, а маркетиншки је подржана од часописа „Светосавско звонце“.

Одбор за верску наставу АЕМ

У БЕОГРАДУ

У Специјалној болници

Студенти свих година основних и мастер студија Високе школе – Академије Српске Православне Цркве за уметности и конзервацију у Београду направили су својеврсну ликовну радионицу у Специјалној болници за целебралну парализу и развојну неурологију у Београду. Идеја за реализацију овог пројекта потекла је од господиће Ратке Новаковић, дефектолога поменуте установе чија је жеља била да приреди деци једно креативно друштво уочи Васкрса. Деца различите стапосне доби са великим радошћу су нас дочекала и том приликом рецитовала неколико рецитација о предстојећем Празнику над Празницима, након чега је дружење настављено у духу интерактивне сликарске радионице.

Ова активност би убудуће требало да постане сталан облик сарадње Академије и Специјалне болнице, како би се деца поменуте установе више укључила у друштво. Тиме би се остварила њихова потреба за социјализацијом и подстакла њихова креативна активност.

Сходно томе, замисао радионице јесте да обухвати све сегменте живота, како би сви заједно допринели улепшавању свакодневнице пацијената ове болнице. Директор установе др Мирјана Бошковић се захвалила студентима на времену и труду који су уложили при реализацији овог дружења.

Извор: Висока школа – Академија СПЦ за уметности и конзервацију

УТРЕБИЊУ

Конференција Међународног фонда

У Требињу је, 6. априла 2012. г. почела са радом Конференција Међуна-

родног фонда јединства православних народа на тему: „Европске интеграције и проблеми идентитета народа“. Отварању конференције присуствовало је педесетак представника из 15 земаља, а између осталих, присуствовали су Епископ захумско-херцеговачки Г. Григорије, Епископ браничевски Г. Игњатије, Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, умировљени Епископ захумско-херцеговачки Г. Атанасије, Желька Цвијановић, министар за економске односе и регионалну сарадњу РС.

На конференцији су прочитани поздравни говори патријарха српског Иринеја, као и грузијског и бугарског патријарха и представника руске државне Думе.

О теми конференције говорили су предсједник Фонда Алексејев Валериј Аркадијевич и Владика црногорско-приморски Амфилохије, а скупу су се обратили и амбасадор Русије у БиХ г. Александар Боџан-Харченко.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

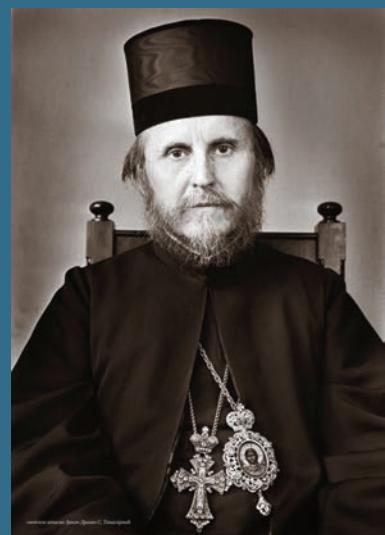
У БЕОГРАДУ

Помен жртвама

По окончању Свете Литургије, служене 6. априла 2012. године у Вазнесењској цркви у Београду, Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије у пратњи свештеника и народа изашао је из храма у порту где је испред великог гранитног крста служио помен жртвама пострадалим у шестоаприлском бомбардовању 1941. године. Тог јутра, мноштво народа, у страху од нацистичких бомби, склонишеће је потражило у порти Вазнесењске цркве. Бомба која је пала у порту убила је више десетина људи, а међу њима и једног свештеника и једног ђакона.

Помену је присуствовао Зоран Алимпић, потпредседник Скупштине Београда, који је положио венац на место страдања Београђана. Положен је и венац Удружења „6. април“. Епи-

Помен Владици Данилу

Обавештавамо духовна чеда и поштоваоце благенопочившег Владику Данилу Костића, Епископа будимског, да ће се парастос о десетој годишњици његовог уокојења служити 28. априла 2012. године у Манастиру Ваведење на Топчидерском брду по одслуженој Светој Литургији. Позивамо све заинтересоване на молитвено сабрање око гроба овог великог јепарха Српске Православне Цркве и нашег незаборавног духовног родитеља.

Помози! Пошаљи СМС на број

1033

mt:s vip telenor

цена поруке 50 дин.

Један смс за један оброк гладнима на Ким!

ЕПАРХИЈА РАШКО-ПРИЗРЕНСКА
И КОСОВСКО-МЕТОХИЈСКА

скоп Атанасије је беседио подсетивши на то страшно време страдања.

Фашистичка Немачка је без објаве рата 6. априла 1941. године напала Краљевину Југославију. Напад је почео снажним ударима ваздухопловних снага, специјалним дејствима и брзим продорима оклопно-механизованих јединица. Главни циљ напада немачког ваздухопловства је био: разарање Београда, деморализање војске и народа и уништење југословенских ваздухопловних потенцијала. Одлуку, да се Београд разори, донео је лично Хитлер

27. марта, разјарен вестима о демонстрацијама у Београду против потписивања „Тројног пакта“.

Операција уништења Београда носила је назив „Страшни суд“ [Strafgericht].

У 6.30 часова напала су 234 бомбардера и 120 ловаца. Већина житеља југословенске престонице затечена је на спавању јер је била недеља.

Прослава Благовести и Лазареве суботе

Добриња – Његово Високопреосвештенство Митрополит дабробосански Г. Николај служио је на Благовијести и Лазареву суботу Свету Архијерејску Литургију у Храму Св. Василија Острошког у насељу Добриња, општина Источна Илиџа. На велики православни празник Цвијети, Митрополит Николај је служио Свету Архијерејску Литургију у Храму Св. Петра Дабробосанског у насељу Војковићи, општина Источна Илиџа.

Косово и Метохија – У Манастиру Св. Архангели код Призена свечано су прослављени Благовести и Лазарева субота. Свету Литургију служио је Епископ рашко-призренски Г. Теодосије у капели Св. Лазара Четверодневног. Епископ рашко-призренски Теодосије на празник Цвети служио је Свету Литургију у Манастиру Грачаница. Након Литургије Епископ Теодосије је служио монашко опело новопредстављеној монахињи грачаничкој мати Евгенији. Осим грачаничке игуманије Ефросиније са сестринством, од сестре Евгеније молитвено су се опростили и игуманија Пећке Патријаршије мати Февронија са сестрама и монаси из Манастира Високи Дечани.

Ниш – На Врбицу, у навечерје свештеног спомена уласка Господа и Бога и Спаса нашега Исуса Христа у Јерусалим, Преосвећени Епископ нишки Г. Јован поделио је радост овог празника са многоbroјним нишком децом молећи се Господу заједно са њима и њиховим родитељима. Свачано богослужење почело је литијом око Саборног храма и око оближњег трга, а затим се наставило празничним бденијем на којем је саслуживало свештенство Саборне цркве.

Трстеник – На Благовести и Лазареву Суботу Владика крушевачки Давид служио је Литургију Светог Јована Златоуста у Цркви Св. Тројице у Трстенику уз саслуживање свештенослужитеља овог града.

Лепавина – Празник Благовести и субота Лазара Четверодневног – Врбица, прослављени су 7. априла 2012. године у Манастиру Лепавини Светом Архијерејском Литургијом коју је служио Митрополит загребачко-љубљански Г. Јован, уз саслужење Архимандрита Гаврила (Вучковића).

Извор: Информативна служба СПЦ

Владан Хаџи Драгојловић (1938-2012)

У јутарњим сатима на дан преноса моштију Св. Никифора Цариградског 26. марта 2012. године упокојио се у Господу Владан Хаџи Драгојловић, адвокат из Београда, велики доброврор Српске Православне Цркве, ктитор Манастира Св. Христофора у Мислођину. Рођен је 29. августа 1938. године у Ваљеву, на дан нерукотворене иконе Господа Исуса Христа, Св. Јевстатија II Архиепископа српског, преподобног Романа и преподобног Рафаила Банатског. Син Драгољуба Драгојловића, почившег судије из Ваљева и Персида, унука Марка Бакалића, велепоседника из Бачког Мартоноша. Владан је похађао Ваљевску гимназију из које је истеран јер се није мирио са лажним учењем историје и прекрајањем историјских чињеница. Бранећи право на истину о ослобођењу Ваљева, од новоослободилаца који су и убице његовог оца, добио је забрану да се школује у Ваљеву. Са мајком одлази у Београд где уписује III Београдску гимназију. Годиšњице матуре прослављају је у Ваљеву са својом генерацијом Ваљевске гимназије. Правни факултет у Београду уписује 1958. године. На прослави Српске Нове године 1961. са студентима Богословског факултета, упознаје Ристу Радовића, сађашњег Митрополита црногорско-приморског Амфилохија. Њихово пријатељство траје целога живота. По завршетку факултета кратко време је радио у Привредном суду у Београду у чији систем рада се није уклапао, није се мирио са измишљањем права од стране нове власти. Године 1971. одлази у Босанску Дубицу где ради као судија, потом у Мркоњић Град, који га раширених руку дочекује као Србина који је достојан звања председника суда. Мајчино оронуло здравље га зове да се врати у Београд по сваку цену, 1974. г. Персида, његов отац и мајка, одлазе на најважнији пут 1978. године.

Владан почиње да ради у правној служби Београдске аутобуске станице, где једно време обавља послове директора. Потом 1981. г. прелази у новобеоградску Тапету. Адвокатуром почиње да се бави 1986. г. Не чекајући закон о рехабилитацији, први у Србији започиње процес на рехабилитацији оца Драгољуба, при чему 2002. године успева да обори пресуду којом је његов отац осуђен на смрт и убијен без права на одбрану и без права на гроб. После 62. године улази у своју кућу из које је са мајком и баком истеран после убиства оца 1945. г. и која им је одузета. Целог живота је трагао за гробом свога оца. Вајкар 2005. г. дочекује у Светој Земљи. Чврст карактер и непоколебљива вера у Вајкарлог Христа красили су Хаџи Владана. На дан преподобног Бенедикта Нурсијског 27. марта 2012. г. у Цркви Пресвете Богородице у Ваљеву, опело су служили свештеници цркве ваљевске и свештеник Цркве Свете Тројице из Земуна. Хаџи Владан је сахрањен поред мајке на породичном гробљу у Рађевом Селу код Ваљева.

Владимир Радовић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
ИНЖЕНЕРИНГ

Земун, И. Цанкара 9/29 www.mjrs.rs

R T R C

www.rtrs.tv

atv

www.atvbi.com

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

СВЕТИЊЕ УКРАЈИНЕ

17 - 26. мај

СВЕТА ЗЕМЉА

29. мај - 04. јун

МАНАСТИРИ РУМУНИЈЕ

05 - 13. јун

ХИЛАНДАР 07 - 12. јун

ЦАРИГРАД 23 - 30. јун

Како га нисте видели!

МАНАСТИРИ БУГАРСКЕ

23 -29. јун

ОСТРОГ сваког петка

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОКИЗБОР
ПОЛИЛЕЈА ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
тел./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.llgrap.com
e-mail: llvnicaligrap@yahoo.com

МАНТИЈЕ

ПОНОВО У ПОНУДИ

Одличан квалитет, изузетна понуда!
Позовите 064/800-1322, информишите се одмах.

Још нових модела црквених одејди на нашем сајту!
Посетите www.amfia.rs

ЦРКВЕНА УМЕТНИЧКА
КРОЈАЧКА РАДИОНИЦА АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
Лела Белушин, власник
037/491-138, 064/167-9082
Бранислав Јоцић, ПР
064/800-1322
е-майл: informacije@amfia.rs
вебсајт: www.amfia.rs

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

НАЈВЕЋА И НАЈЛЕПТИНИЈА ПОНУДА
СВИХ ЦРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!
ВАИСТИНУ ВАСКРСЕ!

КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ 5 ТЕЛ/ФАКС: 00 381 11 30 25 220
11000 БЕОГРАД, СРБИЈА МОБ: 00 381 64 800 43 45
spc.aem.proizvodnizavod@gmail.com 00 381 64 800 43 34
proizvodni.zavod.spc@gmail.com 00 381 64 800 43 33
www.spc-aem.org

